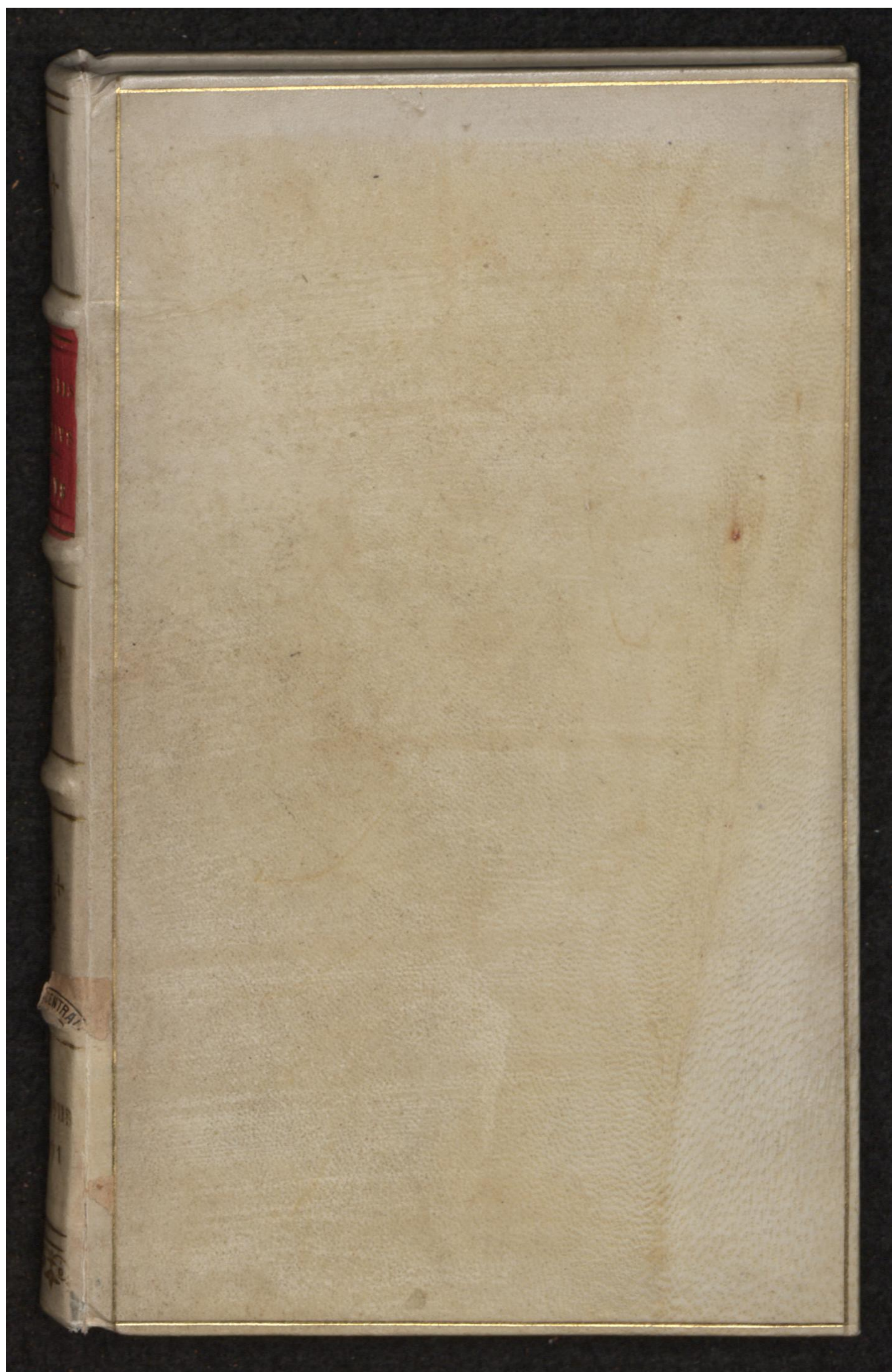
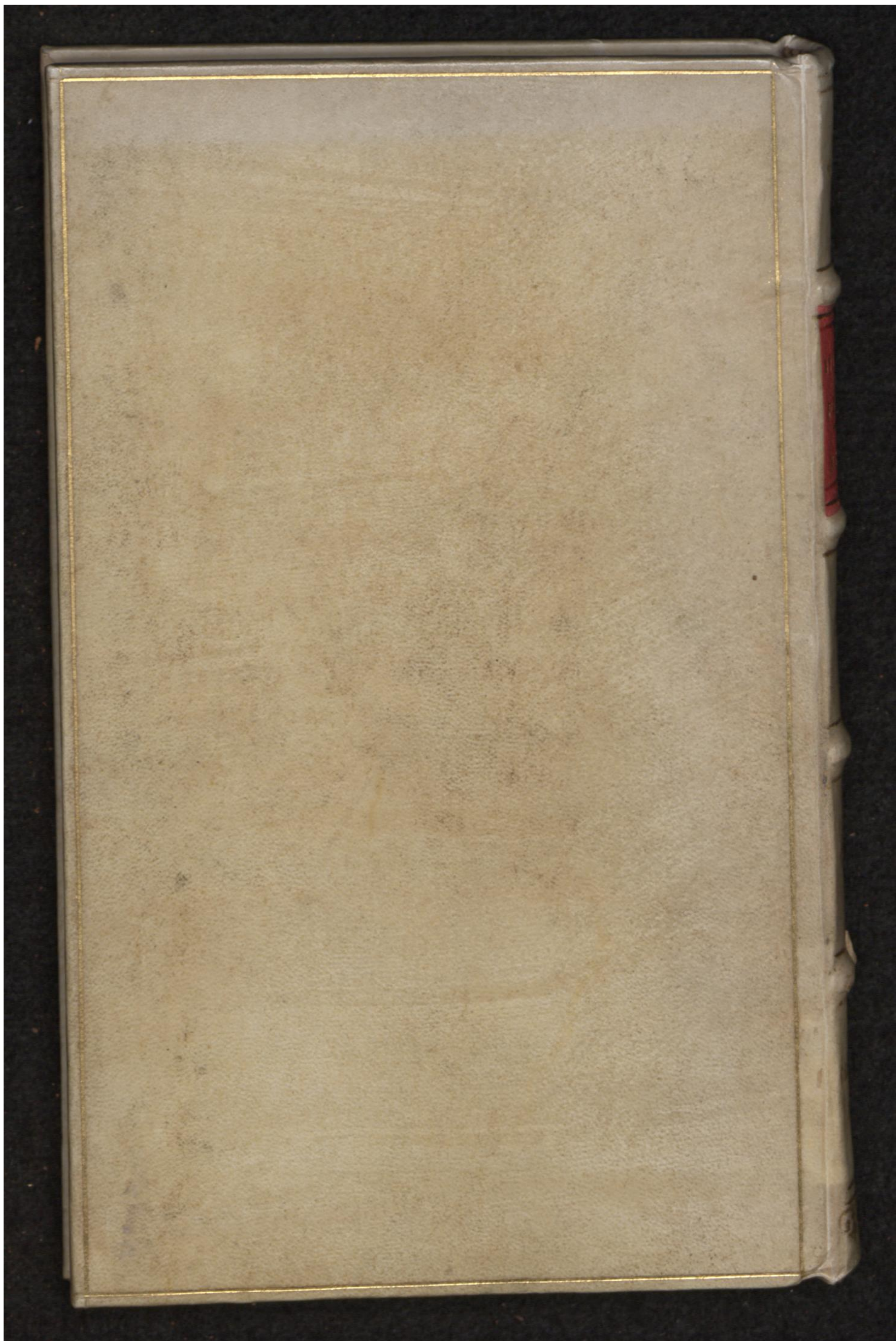
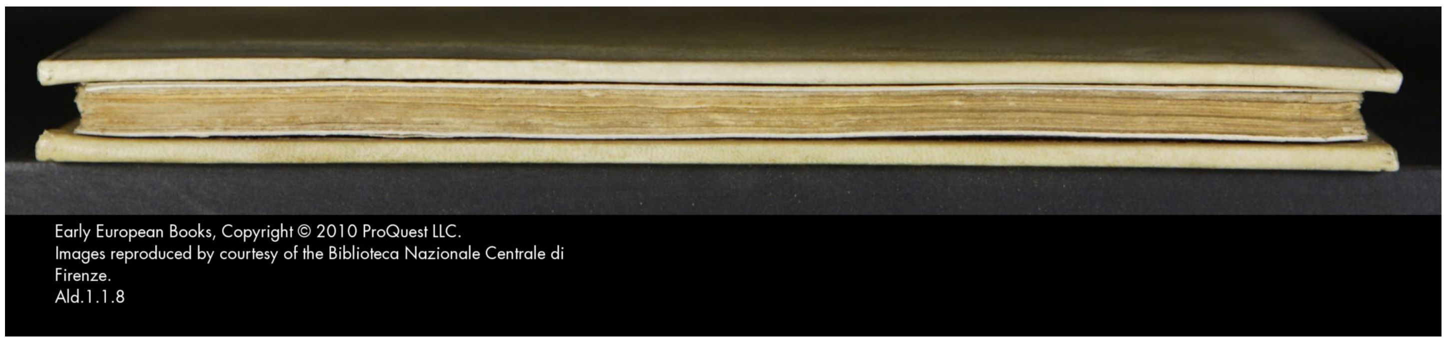

IVVENALIS
PERSIVS
ALDVS
VENETIIS
1501

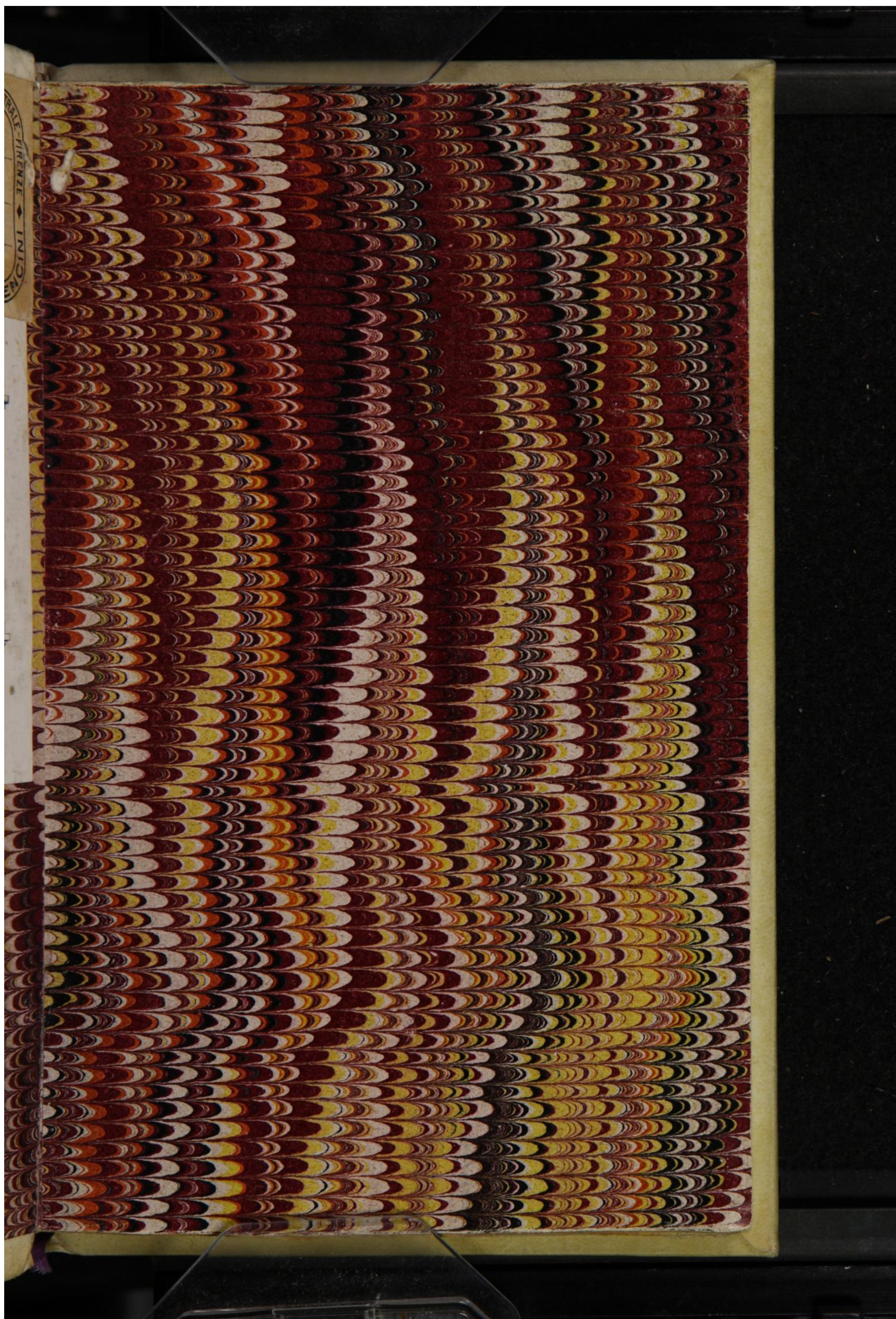

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

Jo. Sforchian. ff. Lmj: u

IVVENALIS.

PERSIVS.

ALDVS SCIPIONI CARTE ROMACHO SVO. .S.

I. Iuuenalis, et A. Persii Satyras, ut commodius teneri manibus, et edisci, nedũ legi ab omnibus queãt, minima forma excusas publicamus, atq; eo tempore, quo omne uitium magis stat in praecipiti, quã stabat cum conderentur. non enim dubito, ne non cognoscat mores uita, legátque suos. Eas ad te mittimus Scipio Suauiss. ut tibi iterum familiares sua breuitate fiãt, ut olim fuerant, cum te Romae Adolescens cõtinebas, quando eas non minus tenebas memoria, quam digitos, unguésque tuos. VALE.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

SEMPER EGO AVDITOR
tantum? nunquám ne reponam
Vexatus toties rauci theseide
Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille
togatas?
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus, et in tergo nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, et æoliis uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani, conuulsáq; marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem a summo, minimóq; poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, et nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si uacat, et placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
Figat aprum, et nuda teneat uenabula mamma,
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,

Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso, et post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quē Massa timet, quē munere palpat
Carus, et a trepido Thymele summissa Latino,
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uessica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sane mercedem sanguinis, et sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populū gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio, quid enim saluis infamia nummis?
Exul ab octaua Marius bibit, et fruitur diis
Iratis, at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?

Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus et ad calicem uigilanti stertere naso,
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, et caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Nónne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atque inde patens, ac nuda penè cathedrá,
Et multum referens de Mœcenate supino
Signator falso qui se lautum, atque beatum
Exiguis tabulis, et gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle calenum
Porrectura uiro miscet sitiente rubetam,
Instituitq́; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, et carcere dignum,
Si uis esse aliquis. probitas laudatur, et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, et stantem extra pocula caprum
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? et prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualécunque potest, quales ego, uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortesq́; poposcit,
Paulatimq́; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

Quicquid agunt hoĩes, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex ne furor sestertia centum
Perdere? et horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secreto cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falsò nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet a præcone uocari
Ipsos troiugenas. nam uexant limen et ipsi
Nobiscum? da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit ego sum.
Cur timeam, dubitém ue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinque tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, et Licinis, expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, et si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,

V t colitur pax, atque fides, uictoria, uirtus,
Q uæque salutato crepitat concordia nido.
S ed cum summus honor finito computet anno,
S portula quid referat, quantum rationibus addat,
Q uid facient comites, quibus hic toga, calceus hic est,
E t panis, fumusq; domi? densissima centum
Q uadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
L anguida, uel prægnans, et circunducitur uxor.
H ic petit absenti nota iam callidus arte
O stendens uacuam, et clausam pro coniuge sellam.
G alla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
P rofer Galla caput. noli uexare, quiescit.
I pse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
S portula. deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
A tque triumphales, inter quas ausus habere
N escio quis titulos ægyptius, atque arabarches,
C uius ad effigiem non tantum meiere fas est.
V estibulis abeunt ueteres, lassiq; clientes,
V otaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
S pes homini, caules miseris, atque ignis emendus.
O ptima siluarum interea, pelagiq; uorabit
R ex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
N am de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
A ntiquis, una comedunt patrimonia mensa.
N ullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
L uxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
P onit apros, animal propter conuiuia natum?
P œna tamen præsens, cum tu deponis amictus
T urgidus, et crudum pauonem in balnea portas,
H inc subitæ mortes, atque intestata senectus.

I t noua, nec tristis per cunctas fabula cœnas.
D ucitur iratis plaudendum funus amicis.
N il erit ulterius, quod nostris moribus addat
P osteritas, eadem cupient, facientq; minores.
O mne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
T otos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
I ngenium par materiæ? unde illa priorum
S cribendi quodcunque animo flagrante liberet
S implicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Q uid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
P one Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Q ua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
E t latum media sulcum deducit arena.
Q ui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
P ensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
C um ueniet contra, digito compesce labellum,
A ccusator erit, qui uerbum dixerit hic est.
S ecurus licet Aeneam, rutulumq; ferocem
C ommittas, nulli grauis est percussus Achilles,
A ut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
E nse uelut stricto quoties Lucilius ardens
I nfremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
C riminibus, tacita sudant præcordia culpa,
I nde iræ, et lachrymæ. tecum prius ergo uoluta
H æc anime ante tubas. galeatum sero duelli
P œnitet. experiar quid concedatur in illos,
Q uorum flaminia tegitur cinis, atque latina.

SATYRA SECVNDA.

u Ltra Sauromatas fugere hinc libet, et glacialẽ
Oceanũ, quoties aliquid de moribus audent
Qui curios simulant, et bacchanalia uiuũt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides, quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, et duræ per brachia setæ
Promittunt atrôcem animum, sed podice leui
Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ.
Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
Atque supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores qui talia uerbis
Herculis inuadunt, et de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, æthiopem albus,
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atque ipsis Veneri, Martiq; timendas.
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, et patruo similes effunderet offas;
Nónne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, et castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius e cœlo cecidit Cato, sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo.
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. respice primum
Et scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes, et morbo pallet utroque.
Nunquid nos agimus causas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelópe melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.

D iues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
T u nube, atque tace · donant arcana cylindros ·
D e nobis post hæc tristis sententia fertur ·
D at ueniam coruis, uexat censura columbas ·
F ugerunt trepidi uera, ac manifesta canentem
S toicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
N on facient alii, cum tu multitia sumas
C retice? et hanc uestem populo mirante perores
I n Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla ·
D amnetur si uis etiam Carphinia, talem
N on sumet damnata togam. sed Iulius ardet,
A estuo, nudus agas · minus est insania turpis ·
E n habitum, quo te leges, ac iura ferentem
V ulneribus crudis populus modo uictor, et illud
M ontanum positis audiret uulgus aratris ·
Q uid? non proclames, in corpore iudicis ista
S i uideas? quæro an deceant multitia testem.
A cer, et indomitus, libertatisq; magister
C retice pelluces · dedit hanc contagio labem,
E t dabit in plures · sicut grex totus in agris
V nius scabie cadit, et porrigine porci,
V uaq; conspecta liuorem ducit ab uua.
F œdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu ·
N emo repente fuit turpissimus · accipient te
P aulatim qui longa domi redimicula sumunt
F rontibus, et toto posuere monilia collo,
A tque bonam teneræ placant abdomine porcæ,
E t magno cratere deam. sed more sinistro
E xagitata procul non intrat fœmina limen ·
S olis ara deæ maribus patet · ite profanæ

C lamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
T alia secreta coluerunt orgia tæda
C ecropiam soliti baptæ lassare Cotyttó.
I lle supercilium madida fuligine tactum
O bliqua producit acu, pingit'q; trementes
A ttollens oculos, uitreo bibit ille priapo,
R eticulum'q; comis auratum ingentibus implet
C æruleа indutus scutulata, aut galbana rasa,
E t per Iunonem domini iurante ministro.
I lle tenet speculum patici gestamen Othonis.
A'ctoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
A rmatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
R es memoranda nouis annalibus, atque recenti
H istoria, speculum ciuilis sarcina belli.
N imirum summi ducis est occidere Galbam,
E t curare cutem summi constantia ciuis,
B ebriaci in campo spolium affectare palati,
E t pressum in faciem digitis extendere panem,
Q uod nec in assyrio pharetrata Semiramis orbe,
M œsta nec actiaca fecit Cleopatra carina.
H ic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
H ic turpis Cybeles, et fracta uoce loquendi
L ibertas, et crine senex phanaticus albo
S acrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
G utturis exemplum, conducendus'q; magister.
Q uid tamen expectant, phrygio quos tempus erat iã
M ore superuacuam cultris abscindere carnem?
Q uadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
C ornicini, siue hic recto cantauerat ære.
S ignatæ tabulæ. dictum feliciter. ingens

Cœna ſedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O Proceres cenſore opus eſt? an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioráq; monſtra putares,
Si mulier uitulum, uel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, et longos habitus, et flammea ſumit
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. o pater urbis
Vnde nefas tantum latiis paſtoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atque opibus uir.
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris patri. uade ergo, et cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo ſole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ cauſa officii? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
Fient iſta palàm, cupient et in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget, ſteriles moriuntur, et illis
Turgida non prodeſt in pixide condita lyde,
Nec prodeſt agili palmas præbere luperco.
Vicit et hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauit'q; fuga mediam gladiator arenam
Et Capitolinis generoſior, et Marcellis,
Et Catulis, Paulis'q; minoribus, et Fabiis, et
Omnibus ad podium ſpectantibus, his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, et ſubterranea regna,

Et contum, et stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid sentit, et ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, manesq́; Camilli?
Quid Cremeræ legio, et Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, et si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur. arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? et modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus. et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia. uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, nonunquam deerit amator,
Mittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

q Vamuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamē uacuis quod sedē figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, et gratum littus, amoeni
Secessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserum, et tam solū uidimus, ut nō
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ

Vrbis, & Augusto recitantes mense poetas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, et eiectis mendicat silua camœnis.
In uallem Egeriæ descendimus, et speluncas
Dissimiles ueris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quam fuit, atq; eadē cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
Dum noua canicies, dum prima, et recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria. uiuant Arturius istic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in cādida uertūt,
Quis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
Et præbere caput domina uenale sub hasta.
Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, et uerso pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas. et cur non omnia? cum sint

Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, et poscere, motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum, ranarum uiscera nunquam
Inspexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alii, me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur nisi conscius? et cui feruens
Aestuat occultis animus, sempérque tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore quo uult
Accusare potest, tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quódq; in mare uoluitur aurũ,
Vt somno careas, ponendáq; præmia sumas
Tristis, et a magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quãuis quota portio fæcis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, et ad circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta Sycione, ast hic Amidone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabãdis
Aesquilias, dictumq́; petunt a uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq́; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, sermo
Promptus, et Isæo torrentior. ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
Græculus esuriens in cœlum iusseris, ibit.
Ad summã nõ Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq́; toro meliore recumbet
Aduectus Ramam, quo pruna, et coctona uento?
Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis.
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet et nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui, uacua, et plana omnia dicas
Infra uentriculum, et tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

A ut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hœmo,
N atio comœda est, rides? maiore cachinno
C oncutitur, flet si lachrymas aspexit amici,
N ec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
A ccipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
N on sumus ergo pares, melior qui semper, et omni
N octe, dieq; potest alienum sumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
S i bene ructauit, si rectum minxit amicus,
S i trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
P ræterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum,
N on matrona laris, non filia uirgo, neque ipse
S ponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
S cire uolunt secreta domus, atque inde timeri.
E t quoniam cœpit græcorum mentio, transi
G ymnasia, atque audi facinus maioris abollæ.
S toicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
A d quam gorgonei delapsa est penna caballi.
N on est romano cuiquam locus hic, ubi regnat
P rotogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Q ui gentis uitio nunquan partitur amicum.
S olus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
E xiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
L imine summoueor, perierunt tempora longi
S eruitii. nusquam minor est iactura clientis.
Q uod porro officiũ, (ne nobis blandiar,) aut quod
P auperis hic meritum? si curet nocte togatus
C urrere, cum prætor lictorem impellat, et ire

P ræcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
N e prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
D iuitis hic serui cludit latus ingenuorum
F ilius, alter enim quantum in legione tribuni
A ccipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
V t semel, atque iterum super illam palpitet, at tu
C um tibi uestiti facies scorti placet, hæres,
E t dubitas alta Chionen deducere sella.
D a testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
N uminis idæi, procedat uel Numa, uel qui
S eruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
P rotinus ad censum, de moribus ultima fiet
Q uæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
I ugera, quam multa, magna'q; paropside cœnat.
Q uantum quisque sua nummorum seruat in arca,
T antum habet et fidei, iures licet et Samothracum,
E t nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
C reditur, atque deos, diis ignoscentibus ipsis.
Q uid quod materiam præbet, causas'q; iocorum
O mnibus hic idem, si fœda, et scissa lacerna,
S i toga sordidula est, et rupta, calceus alter
P elle patet, uel si consuto uulnere crassum,
A tque recens linum ostendit non una cicatrix.
N il habet infelix paupertas durius in se,
Q uam quod ridiculos homines facit. exeat inquit
S i pudor est, et de puluino surgat equestri,
C uius res legi non sufficit, et sedeant hic
L enonum pueri quocunque in fornice nati.
H ic plaudat nitidi præconis filius inter
P innirapi cultos iuuenes, iuuenes'q; lanistæ.

Sic libitum uano qui nos distinxit Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, et frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos, mensamq; Sabellam,
Contentús que illic ueneto, duróq; cucullo.
Pars magna italiæ est (si uerũ admittimus,) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur siquando theatro
Maiestas. tandemq; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic, similemq; uidebis
Orchestram, et populum, clari uelamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio, quid das ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus. accipe, et illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.

Cogimur, et cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Preneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam si labentibus obstat
Villicus, et ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus, iam poscit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
Tu nescis, nam si gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum abaci, necnon et paruulus infra
Cantharus, & recubãs sub eodẽ marmore Chiron,
Iamq; uetus græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? et tamẽ illud
Perdidit infelix totum nil, ultimus autem
Erumnæ cumulus, quod nudum, et frusta rogantẽ
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
Si magna Astyrii cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt uadimonia prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem,
Ardet adhuc, et iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impensas, hic nuda, et candida signa,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, et Polycleti,
Phecasianorum uetera ornamenta deorum.

Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modium argenti, meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, et merito iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, et culti uillicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi redarum transitus arcto
Vicorum inflexu, & stantis conuitia mandræ
Eripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues, et ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, uel scribet, uel dormiet intus,
Namque facit somnum clausa lectica fenestra,
Ante tamen ueniet, nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lũbos
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcor, et in digito clauus mihi militis hæret.

N on ne uides quanto celebretur sportula fumo?
C entum conuiuæ, sequitur sua quenque culina.
C orbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
I mpositas capiti, quas recto uertice portat
S eruulus infelix, et cursu uentilat ignem.
S cinduntur tunicæ sartæ modo, longa coruscat
S arraco ueniente abies, atque altera pinum
P laustra uehunt, nutant alte, populoq́; minantur,
N am si procubuit, qui saxa ligustica portat
A xis, et euersum fudit super agmina montem,
Q uid superest de corporibus, quis mẽbra, quis ossa
I nuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
M ore animæ. domus interea secura patellas
I am lauat, & bucca foculum excitat, et sonat unctis
S triglibus, pleno componit lintea gutto.
H æc inter pueros uarie properantur, at ille
I am sedet in ripa, tetrumq́; nouitius horret
P orthméa, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
I nfelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
R espice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Q uod spatium tectis sublimibus, unde cérebrum
T esta ferit, quoties rimosa, et curta fenestris
V asa cadunt, quanto percussum pondere signent,
E t lædant silicem, possis ignauus haberi,
E t subiti casus improuidus, ad cœnam si
I ntestatus eas, adeo tot fata, quot illa
N octe patent uigiles te prætereunte fenestræ.
E rgo optes, uotumq́; feras miserabile tecum,
V t sint contentæ patulas effundere pelues.
E brius, ac petulans, qui nullum forte cecidit

D at pœnas, noctem patitur lugentis amicum
P elidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
E rgo non aliter poterit dormire. quibusdam
S omnum rixa facit, sed quamuis improbus annis,
A tque mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
V itari iubet, et comitum longissimus ordo,
M ultum præterea flammarum, atque ænea lãpas.
M e quem Luna solet deducere, uel breue lumen
C andelæ, cuius dispenso, et tempero filum,
C ontemnit. miseræ cognosce prooemia rixæ,
S i rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
S tat contra, stariq; iubet, parere necesse est,
N am quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
F ortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
C uius concha tumes? quis tecum sectile porrum
S utor, et elixi ueruecis labra comedit?
N il mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
E de ubi consistas, in qua te quæro proseucha.
D icere si tentes aliquid, tacitus ue recedas,
T antundem est, feriunt pariter, uadimonia deinde
I rati faciunt. libertas pauperis hæc est,
P ulsatus rogat, et pugnis concisus adorat,
V t liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
N ec tamen hoc tantum metuas, nam qui spoliet te
N on deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
F ixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
I nterdum et ferro subitus crassator agit rem,
A rmato quoties tutæ custode tenentur
E t pontina palus, et gallinaria pinus.
S ic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, et plures subnectere causas,
Sed iumenta uocant, et sol inclinat, eundum est.
Nam mihi commota iandudum mulio uirga
Innuit, ergo uale nostri memor, et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad eluinam Cererem, uestramq; Dianã
Conuelle a Cumis, satyrarum ego, (ni pudet illas,)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA QVARTA.

Ccæ iterũ Crispinus, et ẽ mihi sæpe uocãdus
e Ad partes monstrum nulla uirtute redẽptũ
A uitiis, æger, solaq; libidine fortis,
Delicias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, et idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Sed nunc de factis leuioribus, et tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio, Serioq;, decebat
Crispinum, quid agas, cum dira, et fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex millibus emit

Aequantem sane paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Praecipuam in tabulis caeram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior magnae si misit amicae,
Quae uehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale expectes, emit sibi, multa uidemus,
Quae miser, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamae? potuit fortasse minoris
Piscator, quam piscis emi, prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Apulia uendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, et modicae sumptam de margine coenae
Purpureus magni ructaret scurra palatii,
Iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hic considere, non est
Cantandum, res uera agitur, narrate puellae
Pierides, prosit mihi uos dixisse puellas.
Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, et caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica sustinet Anchō:
Impleuitq; sinus, neque enim minor haeserat illis,
Quos operit glacies maeotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, et longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbae, liniq; magister

Pontifici ſummo. quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena et littora multo
Delatore forent, diſperſi protinus algæ
Inquiſitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piſcem,
Depaſtumq́; diu uiuaria Cæſaris, inde
Elapſum ueterem ad dominum debere reuerti,
Siquid Palfurio, ſi credimus Armillato.
Quicquid cóſpicuum, pulchrumq́; ex æquore toto ē,
Res fiſci eſt, ubicunque natat, donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam ſperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædamq́; recentem
Seruabat, tamen hic properat, uelut urgeat auſter,
Vtque lacus ſuberant, ubi quanquam diruta ſeruat
Ignem troianum, et Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper,
Et ceſſit, facili patuerunt cardine ualuæ.
Excluſi expectant admiſſa obſonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit
Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſeruatum conſume in ſecula rhombum.
Ipſe capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ. nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur diis æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura. uocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miſeræ, magnæq́; ſedebat
Pallor amicitiæ. primus clamante Liburno,

Curritę iam sedit, rapta properabat abolla
Pegasus, attonitæ positus modo uillicus urbi.
An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia, uenit et Crispi iocunda senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Quis comes utilior, si clade, et peste sub illa
Sæuitiam damnare, et honestum afferre liceret
Consilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuiis, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat qui libera posset
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atque octogesima uidit
Solstitia, his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quē mors tam sæua maneret,
Et domini gladiis iam destinata, sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quod comminus ursos
Figebat numidas albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ ueteris reus, atque tacendæ;

Et tamen improbior Satyram scribente cinædo.
Montani quoque uenter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro,
Et qui uulturibus seruabat uiscera dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam uisæ flagrabat amore puellæ
Grande, et conspicuũ, nostro quoq; tẽpore monstrũ,
Cæcus adulator, dirusq; a ponte satelles,
Dignus aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret basia redæ.
Nemo magis rombum stupuit, nam plurima dixit
In leuum conuersus, at illi dextra iacebat
Bellua, sic pugnas Cilicis laudabat, et ictus,
Et pægma, et pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento, sed ut fanaticus œstro
Percussus bellona tuo diuinat, et ingens
Omen habes inquit magni, clariq; triumphi,
Regem aliquem capies, aut de temone britanno
Excidet Aruiragus, peregrina est bellua, cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rombi memoraret, et annos.
Quidnam igitur censes, conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc Montanus ait, testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ, subitusq; Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate, sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.

Vicit digna uiro sententia, nouerat ille
Luxuriam imperii ueterem, noctes'q; Neronis
Iam medias, aliam'q; famem, cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit usus edendi
Tempestate mea, circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, rutupino'ue edita fundo
Ostrea callebat primo deprendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, et misso proceres exire iubentur
Concilio, quos albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, et festinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid? toruis'q; Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti uenisset epistola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit urbi,
Illustres'q; animas impune, et uindice nullo,
Sed periit postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA QVINTA.

I te propositi nōdū pudet, atq; eadē est mēs,
s Vt bona sūma putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmētus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere testi,
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo,
Nulla crepido uacat? nusquam pons, et tegetis pars
Dimidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames? cum possis honestius illic

E t tremere, & sordes farris mordere canini?
P rimo fige loco, quod tu discumbere iussus
M ercedem solidam ueterum capis officiorum,
F ructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
E t quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos post
S i libuit menses neglectum adhibere clientem,
T ertia ne uacuo cessaret culcitra lecto,
V na simus ait, uotorum summa, quid ultra
Q uæris? habet Trebius propter quod rūpere somnū
D ebeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
T ota salutatrix iam turba peregerit orbem
S yderibus dubiis, aut illo tempore, quo se
F rigida circumagunt pigri sarraca bootæ.
Q ualis cœna tamen? uinum quod succida nolit
L ana pati, de conuiua corybanta uidebis,
I urgia proludunt, sed mox et pocula torques
S aucius, et rubra deterges uulnera mappa,
I nter uos quoties, libertorumq; cohortem
P ugna saguntina feruet commissa lagena.
I pse capillato diffusum consule potat,
C alcatamq; tenet bellis socialibus uuam
C ardiaco nunquam cyathum missurus amico,
C ras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
S etinis, cuius patriam, titulumq; senectus
D eleuit multa ueteris fuligne testæ,
Q uale coronati Thrasea, Heluidiusq; bibebant
B rutorum, et Cassii natalibus, ipse capaces
H eliadum crustas, et inæquales berillos.
V irro tenet phialas, tibi non committitur aurum,
V el si quando datur, custos affixus ibidem

Qui numeret gemmas, unguesq; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illi claudatur hiaspis,
Nam Virro, (ut multi) gemmas ad pocula tráſfert
A digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere Zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, et rupto poscentem sulfura uitro.
Si stomachus domini feruet, uinoq; ciboq;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar,
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ ueheris dum per monumenta latinæ,
Flos asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quam fuit, & Tulli census pugnacis, et Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, Getûlum Ganymedem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest calidæ, gelidæq; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq; aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxima quæque domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frusta farinæ.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum.
Sed tener, et niueus, molliq; siligne factus

S eruatur domino, dextram cohibere memento,
S alua sit artocopi reuerentia, finge tamen te
I mprobulum, superest illic, qui ponere cogat.
V ix tu consuetis audax conuiua canistris
I mpleri, panisq; tui nouisse colorem.
S cilicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
C oniuge per montem aduersum, gelidasq; cucurri
A esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
I uppiter, & multo stillaret penula nimbo.
A spice quam longo distendat pectore lancem
Q uæ fertur domino squilla, et quibus undiq; septa
A sparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
C um uenit excelsi manibus sublata ministri.
S ed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
P onitur exigua feralis cœna patella,
I pse uenafrano piscem perfundit, at hic, qui
P allidus offertur misero tibi caulis, olebit
L aternam, illud enim uestris datur alueolis, quod
C anna micipsarum prora subuexit acuta,
P ropter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Q uod tutos etiam facit a serpentibus atris.
M ulus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
T aurominitanæ rupes, quando omne peractum est,
E tiam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
R etibus assiduis penitus scrutante Macello
P roxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
I nstruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Q uod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
V irroni murena datur, quæ maxima uenit
G urgite de siculo, nam dum se continet auster,

Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas
Contemnunt mediam temeraria lina charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, et ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ criptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanq; et titulis, et fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria, solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, et esto,
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas, et chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sane discrimine refert
Quo gestu lepores, et quo gallina secetur,
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, si quid tentaueris unquam
Hiscere, tanquã habeas tria nomina, quãdo propinat
Virro tibi, sumitq; tuis contacta labellis
Pocula. quis uestrum temerarius usqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima sunt, quæ

Non audent homines pertusa dicere lena.
Quadringenta tibi siquis deus, aut similis dis
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus? o nummi uobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres, dominus tamen, et domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo.
Iocundum, et carum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimasq; nuces, axemq; rogatum
Ad mensam, quoties parasitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, sed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, et reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus phæacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus aphris.
Tu scabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, et galea, metuensq; flagelli,
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas,
Hoc agit, ut doleas, nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari.

T u tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
C aptum te nidore suæ putat ille culinæ,
N ec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
B is ferat hetruscum puero si contigit aurum?
V el nodus tantum, et signum de paupere loro?
S pes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
S emesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
A d nos iam ueniet minor altilis, inde parato,
I ntactóq; omnes, et stricto pane tacetis.
I lle sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
S i potes, et debes, pulsandum uertice raso
P ræbebis quandoq; caput, nec dura timebis
F lagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

C Redo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisámq; diu, cum frigida paruas
P ræberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
E t pecus, et dominos communi clauderet umbra.
S iluestrem montana torum cum sterneret uxor
F rondibus, et culmo, uicinarúmq; ferarum
P ellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
T urbauit nitidos extinctus passer ocellos,
S ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
E t sæpe horridior glandem ructante marito.
Q uippe aliter tunc orbe nouo, cœlóq; recenti
V iuebant homines, qui rupto robore nati,
C ompositíq; luto nullos habuere parentes.
M ulta pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
A ut aliqua extiterant, et sub Ioue, sed Ioue nondum

B arbato, non dum græcis iurare paratis
P er caput alterius, cum furem nemo timeret
C aulibus, aut pomis, et aperto uiueret horto.
P aulatim deinde ad superos Astræa recessit
H ac comite, atque duæ pariter fugêre sorores.
A ntiquum, et uetus est alienum Posthume lectum
C oncutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
O mne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
V iderunt primos argentea secula mœchos.
C onuentum tamen, et pactum, et sponsalia nostra
T empestate paras, iam'q; a tonsore magistro
P ecteris, et digito pignus fortasse dedisti.
C erte sanus eras, uxorem Posthume ducis?
D ic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
F erre potes dominam saluis tot restibus ullam?
C um pateant altæ, caligantes'q; fenestræ?
C um tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
A ut si de multis nullus placet exitus, illud
N ón ne putas melius, quod tecum pusio dormit?
P usio qui noctu non litigat? exigit a te
N ulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
E t lateri parcas, nec quantum iussit anheles.
S ed placet Vrsidio lex iulia, tollere dulcem
C ogitat hæredem cariturus turture magno,
M ulorum'q; iubis, et captatore Macello.
Q uid fieri non posse putes, si iungitur ulla
V rsidio? si mœchorum notissimus olim
S tulta maritali iam porrigit ora capistro?
Q uem toties texit perituri cista Latini?
Q uid? quod & antiquis uxor de moribus illi

Quæritur, o medici mediam pertundite uenam.
Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula, necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir sufficit, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabiis, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, et agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter, & Mars?
Porticibús ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quódque inde excerpere possis?
Chironomon Lædam molli saltante Batillo
Tuccia uessicæ non imperat Apula gannit
Sicut in amplexu, subitum, et miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et uacuo, clausóq; sonant fora sola theatro,
Atque a plebeis longe megalesia, tristes
Personam, thyrsúmq; tenent, et subligar Acci
Vrbicus exodio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit Aelia pauper,
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt, quæ
Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragœdo
Gaudet, an expectas ut Quintilianus ametur?

Accipis uxorem de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphirus fiat pater, Ambrosiusq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita uicos.
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi Lentule conopeo.
Nobilis Euryalum mirmyllonem exprimat infans.
Nupta senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosáq; mœnia Lagi,
Prodigia, et mores urbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, et coniugis, atque sororis
Nil patriæ indulsit, plorantesq; improba natos,
Vtq; magis stupeas, ludos, Paridemq; reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateq; sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, et honesta, timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortẽ animum præstant rebus, quas turpiter audẽt.
Si iubeat coniunx, durum est conscendere nauim.
Tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aer.
Quæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritũ
Conuomit, hæc inter nautas, et prandet, et errat
Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid uidit, propter quod ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur

Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, mediisq; in naribus ingens
Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli,
Sed gladiator erat, facit hoc illos hiacynthos,
Hoc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa sorori,
Atque uiro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idẽ
Accepta rude cœpisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
Respice riuales diuorum, Claudius audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cum senserat uxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos
Linquebat comite ancilla non amplius una,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atque suam, tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditq; tuum generose Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ.
Et lassata uiris non dum satiata recessit,
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
Priuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant.
Optima sed quare Cesennia teste marito?

Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam
Nec Veneris pharetris macer, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt a dote sagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atque
Rescribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, et exi,
Iam grauis es nobis, et sæpe emungeris, exi
Ocyus, et propera, sicco uenit altera naso.
Interea calet, et regnat, poscitq; maritum
Pastores, et ouem canusinam, ulmosq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quodque domi non est, et habet uicinus ematur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus. & Berenices
In digito factus pretiosior, hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant ubi festa mero pede sabbata reges,
Et uetus indulget senibus clementia porcis.
Nulláne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, uetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente sabina,
Rara auis in terris, nigroq; simillima cigno.
Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,

Malo Venusinam, quam te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacē
In castris, et cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atque eadem scrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quam mellis habet, quis deditus autem
Vsqueadeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de thusca græcula facta est?
De sulmonensi mera cecropis. omnia græce,
Cum sit turpe magis nostris nescire latine.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Concumbunt græce, dones tamen ista puellis,
Tu ne etiam, quam sextus, et octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce, non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud,
ζωὴ, καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis
Vteris in turba. quod enim non excitat inguen

Vox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamē oēs
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Quãquam et Carpophoro, facies tua cõputat annos,
Si tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Causa, nec est quare cœnam, et mustacia perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, et scripto radiat germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, submitte caput ceruice parata
Ferre iugum. nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis. igitur longe minus utilis illi
Vxor, quisquis erit bonus, optandusq; maritus.
Nil unquam inuita donabis coniuge, uendes
Hac obstante nihil, nihil hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam senior, cuius barbam tua ianua uidit.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, et iuris idem contingat arenæ,
Non unus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem seruo, meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest, quis detulit? audi
Nulla unquam de morte hominis cũctatio longa est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit esto,
Hoc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.
Imperat ergo uiro, sed mox hæc regna relinquit,
Permutatq; domos, & flammea conterit, inde
Aduolat, et spreti repetit uestigia lecti.

Ornatas pauloante fores, pendentia linquit
Vela domus, et adhuc uirides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinque per autumnos, titulo res digna sepulchri.
Desperanda tibi salua concordia socru,
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti,
Illa docet missis a corruptore tabellis
Nil rude, nil simplex rescribere, decipit illa
Custodes, aut ære domat, tunc corpore sano
Aduocat Archigenen, onerosáq; pallia iactat.
Abditus interea latet, et secretus adulter,
Impatiensq; more pauet, et præputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet: utile porro
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit, accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantq; libellos,
Principium, atque locos Celso dictare paratæ
Endromydas tyrias, et femineum cæroma.
Quis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutóq; lacessit,
Atque omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit a sexu: uires amat, hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat
Balteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri

Dimidium tegmen, uel ſi diuerſa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella.
Hæc ſunt quæ tenui ſudant in cyclade, quarum
Delitias, et panniculus bombicinus urit.
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, quam denſo faſcia libro,
Et ride ſcaphium poſitis cum ſumitur armis.
Dicite uos neptes Lepidi, cæci ue Metelli
Gurgitis, aut Fabii, quæ Ludia ſumpſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo,
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperq; paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo, tu credis amorem,
Tu tibi tunc eruca places, fletumq; labellis
Exorbes, quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ.
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis. dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus. dic ipſa, olim conuenerat inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi, clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum. nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram, atque animos a crimine ſumunt.
Vnde hæc monſtra tamen, uel quo de fonte requiris?

Praestabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitiis contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
Vexatae, duraeq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, et stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala, saeuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad istros,
Et Sybaris colles. hinc & Rhodos, et Miletos,
Atque coronatum, petulans, madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obscoena pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
Diuitiae molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quae sint discrimina nescit.
Grandia quae mediis iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant ungenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, et geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, et dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notae Collacia Maurae.
Maura pudicitiae ueterem cum praeterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deae longis syphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt, tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota bonae secreta deae, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitae, crinemq; rotant ululante priapo

Mænádes. o quantus tunc illis mentibus ardor,
Concubitus, quæ uox saltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, et tollit pendentis præmia coxæ.
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
Aduerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tũ fœmina simplex,
Et pariter toto repetitus clamor ab antro.
Iam fas est, admitte uiros, dormîtat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
Seruorum, ueniet conductus aquarius, hic si
Quæritur, et desunt homines, mora nulla per ipsã,
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atque utinam ritus ueteres, et publica saltem
His intacta malis agerentur sacra, sed omnes
Nouerunt Mauri, atque Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quam sint duo Cæsaris anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum,
Et uaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici.

P one seram. cohibe, sed quis custodiet ipsos
C ustodes? cauta est, et ab illis incipit uxor.
I am'q; eadem summis pariter, minimisque libido,
N ec melior pedibus, silicem quæ conterit atrum,
Q uam quæ longorum uehitur ceruice syrorum.
V t spectet ludos, conducit Ogulnia uestem,
C onducit comites, sellam, ceruical, amicas,
N utricem, et flauam, cui det mandata, puellam.
H æc tamen argenti superest quodcunque paterni
L euibus athletis, ac uasa nouissima donat.
M ultis res angusta domi est, sed nulla pudorem
P aupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Q uē dedit hæc, posuitque modū. tamen utile quid sit
P rospiciunt aliquando uiri, frigus'q; famem'q;.
F ormica tandem quidam expauere magistra.
P rodiga non sentit pereuntem fœmina censum,
A t uelut exhausta rediuiuus pullulet arca
N ummus, et è pleno semper tollatur aceruo,
N onunquam reputant quanti sibi gaudia constent.
S unt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
O scula delectent, et desperatio barbæ,
E t quod abortiuo non est opus, illa uoluptas
S umma tamen, quod iam calida & matura iuuenta
I nguina traduntur medicis, iam pectine nigro,
E rgo expectatos, ac iussos crescere primum
T esticulos, postquam cœperunt esse bilibres,
T onsoris damno tantum rapit Heliodorus
C onspicuus longe, cunctis'q; notabilis intrat
B alnea, nec dubiæ custodem uitis, & horti
P rouocat a domina factus spado. dormiat ille

Cum domina, ſed tu iam durum Poſthume, iamq́;
Tondendum eunucho Bromium committere noli,
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus, organa ſemper
In manibus, denſi radiant teſtudine tota
Sardonices, criſpo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hidymeles operam dedit, hũc tenet, hoc ſe
Solatur, gratoq́; indulget baſia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti.
Cum farre, et uino Ianum, Veſtamq́; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq́; uerba
Protulit (ut mos eſt,) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæſo, dic antiquiſſime diuum,
Reſpondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non eſt (ut uideo,) non eſt, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare uolet, uaricoſus fiet haruſpex.
Sed cantet potius, quam totam peruolet urbem
Audax, & cœtus poſſit quam ferre uirorum.
Cumq́; paludatis ducibus præſente marito
Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſq́; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid ſeres, quid thraces agant, ſecreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, et quo
Mẽſe, quibus uerbis cõcumbat quæq;, modis quot.

I nstantem regi Armenio, Parthoq; cometem
P rima uidet, famam, rumoresq; illa recentes
E xcipit ad portas, quosdam facit isse Niphatem
I n populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
D iluuio, nutare urbes, subsidere terras
Q uocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat.
N ec tamen id uitium magis intolerabile, quã, quod
V icinos humiles rapere, & concidere loris
E xorata solet. nam si latratibus alti
R umpuntur somni, fustes huc ocyus inquit
A fferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
D einde canem. grauis occursu, teterrima uultu
B alnea nocte subit, conchas, et castra moueri
N octe iubet, magno gaudet sudare tumultu,
C um lassata graui ceciderunt bracchia massa,
C allidus, et cristæ digitos impressit aliptes,
A c summum dominæ femur exclamare coegit.
C onuiuæ miseri interea, somnoq;, fameq;
V rgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
O enophorum sitiens, plena quod tenditur urna
A d motum pedibus, de quo sextarius alter
D ucitur ante cibum rabidam facturus orexim,
D um redit, et terram luto ferit intestino,
M armoribus riui properant, aut lata falerno
P eluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
D eciderit serpens, bibit, et uomit, ergo maritus
N auseat, atque oculis bilem substringit opertis.
I lla tamen grauior, quæ, cum discumbere cœpit,
L audat Vergilium, perituræ ignoscit Elisæ,
C ommittit uates, et comparat inde Maronem,

Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier, uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinabula dicas
Pulsari, iam nemo tubas, atque æra fatiget,
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens et rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit, et facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris et non intelligit, odi
Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
Seruata semper lege, et ratione loquendi,
Ignotosq; mihi teneat antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circundedit, et cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quam fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, et hinc miseri uiscantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute. quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur,
Emitur his quicquid graciles huc mittitis indi.

Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit.
Incipit agnosci, atque illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
Accipit, et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitent'q; die, si nocte maritus
Auersus iacuit, periit libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ uestis considerat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni,
Et cædit, donec lassis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornari, et properat, iam'q; expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
Componit crinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros ꝑsecas infelix, nudisq; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen, facinus'q; capilli.
Quid ꝑsecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
Extendit, pectit'q; comas, et uoluit in orbem.

E st in consilio matrona, admotaq; lanis
E merita quæ cessat acu, sententia prima
H uius erit, post hanc ætate, atque arte minores
C ensebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
A ut animæ, tanti est quærendi cura decoris,
T ot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
A edificat caput, Andromachen a fronte uidebis,
P ost minor est. aliam credas, cedo, si breue parui
S ortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
V irgine pygmæa nullis adiuta cothurnis,
E t leuis erecta consurgit ad oscula planta.
N ulla uiri cura interea, nec mentio fiet
D amnorum, uiuit tanquam uicina marito,
H oc solo propior, quod amicos coniugis odit,
E t seruos, grauis est rationibus. ecce furentis
B ellonæ, matrisq; deum chorus intrat, et ingens
S emiuir obscœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
I am pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
P lebeia, et phrygia uestitur bucca tyara.
G rande sonat, metuiq; iubet Septembris, et austri
A duentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
E t xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
V t quicquid subiti, et magni discriminis instat,
I n tunicas eat, & totum semel expiet annum.
H ybernum fracta glacie descendet in amnem,
T er matutino tyberi mergetur, & ipsis
V orticibus timidum caput abluet, inde superbi
T otum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
E repet genibus, si candida iusserit Iô,

I bit ad ægypti finem, calidasq; petitus
A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
I sidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
C redit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
E n animam, & mentem, cũ qua dii nocte loquuntur.
E rgo hic præcipuum summumq; meretur honorem,
Q ui grege linigero circundatus, et grege caluo
P langentis populi currit derisor Anubis.
I lle petit ueniam, quoties non abstinet uxor
C oncubitu, sacris, obseruandisq; diebus,
M agnaq; debetur uiolato pœna caduceo.
E t mouisse caput uisa est argentea serpens
I llius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
V t ueniam culpæ non abnuat ansere magno
S cilicet, & tenui popano corruptus Osiris,
C um dedit ille locum cophino, fœnoq; relicto
A rcanam iudæa tremens mendicat in aurem
I nterpres legum Solymarum, et magna sacerdos
A rboris, ac summi fida internuntia cœli,
I mplet et illa manum, sed parcius ære minuto
Q ualiacunque uoles iudæi somnia uendunt,
S pondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
T estamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
T ractato, Armenius, uel Comagenus haruspex
P ectora pullorum rimatur, et exta catelli,
I nterdum et pueri, faciet quod deferat ipse
C haldæis, sed maior erit fiducia, quicquid
D ixerit astrologus, credent a fronte relatum
A mmonis, quoniam Delphis oracula cessant,
E t genus humanum damnat caligo futuri.

Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, et formidatus Othoni,
Inde fides arti sonuit si dextera ferro,
Læuaq; si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, et parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris.
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
Efferat, & patruos, an sit uicturus adulter
Post ipsam. quid enim maius dare numina possunt?
Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur,
Saturni quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia sucina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum consulit, et iam
Consulitur, quæ castra uiro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
Si mediocris erit, spatium lustrabit utrunque
Metarum, & sortes ducet, frontemq;, manumq;
Præbebit uati crebrum poppysma roganti.
Diuitibus responsa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundiq; peritus.

Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, et in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit ceruicibus aurum,
Consulit ante Phalas, delphinorumq; columnas,
An saga uendenti nubat caupone relicto,
Hæ tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto,
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in uẽtre necandos
Conducit, gaude infelix, atque ipse bibendum
Porrige quicquid erit, nam si distendere uellet,
Et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater, mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
Transeo suppositos, et gaudia, uotaq; sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat, hos amat, his se
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et solea pulsare nates, quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, et magna obliuio rerum,
Quas modo gessisti, tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli

I nfudit, quæ non faciet, quod principis uxor?
A rdebant cuncta, et fracta compage ruebant.
N on aliter, quam si fecisset Iuno maritum
I nsanum, minus ergo nocens erit Agrippinæ
B oletus, siquidem unius præcordia pressit
I lle senis, tremulumq; caput descendere iussit
I n cœlum, & longam manantia labra saliuam.
H æc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet,
H æc lacerat mixtos æquitum cum sanguine patres.
T anti partus equæ, quanti una uenefica constat.
O derunt natos de pellice, nemo repugnet,
N emo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
V os ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
C ustodite animas, et nulli credite mensæ.
L iuida materno feruent adipata ueneno.
M ordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Q uæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
F ingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
S cilicet & finem egressi, legemq; priorum,
G rande sophocleo carmen bacchamur hiatu
M ontibus ignotum rutilis, cœloq; latino,
N os utinam uani. sed clamat Pontia feci,
C onfiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Q uæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
T u'ne duos una sæuissima uipera cœna?
T u'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
C redamus tragicis quicquid de Colchide torua
D icitur, et Progne, nil contra conor, et illæ
G randia monstra suis audebant temporibus. sed
N on propter nummos, minor admiratio summis

Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, et rabie iecur incendente feruntur
Praecipites, ut saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
Illam ego nō tulerim, quae computat, et scelus īgens
Sana facit, spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, & similis si permutatio detur
Morte uiri, cupiant animam seruare catellae.
Occurrent multae tibi Belides, atque Eriphyle,
Mane Clytemnestram nullus non uicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam leua, dextraq; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
Sed tamen et ferro, si praegustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

ET spes & ratio studiorum in Caesare tantū,
Solus enim tristes hac tempestate camoenas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poetae
Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
Tentarent, nec foedum alii, nec turpe putarent
Praecones fieri, cum desertis Aganippes
Vallibus, exuriens migraret in atria Clió.
Nam si pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, uictumq; Machaerae,
Et uendas potius, commissa quod auctio uendit
Stantibus oenophorum, tripodes, armaria, cistas
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Tereá Fausti.
Hoc satius, quam si dicas sub iudice uidi,

Quod non uidisti, faciant equites Asiani
Quanquam, et cappadoces faciant, equitesq́; Bithyni,
Altera quos nudo traducit gallia talo,
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur post hac, nectit quicunque canoris
Eloquium uocale modis, Laurumq́; momordit,
Hoc agite o iuuenes circumspicit, & stimulat uos,
Materiamq́; sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, et positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, uigilataq́; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus uenias ederis, et imagine macra
Spes nulla ulterior, didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos.
Vt pueri Iunonis auem, sed defluit ætas
Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq́;, suamq́;
Terpsichoren odit facunda, et nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, et musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit uersus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos. at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes

Ordinis & magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, et littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc qualem nequeo mostrare, et sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus siluarum, aptusq; bibendis
Fontibus aonidum, neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsúm ue potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieq;
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, et dominis Cirrhæ, Nysæq; feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magne mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, et equos, faciesq; deorum
Aspicere, et qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Vergilio puer, et tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue bucina, poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius et albiolos, et lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, et capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, et sarrano, tenuiq; salino.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iocundam, et carmen amicæ
Thebaidos, lætum fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille et militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu camerinos,
Et bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mœcenas? quis nunc erit aut Proculeius?
Aut Fabius? quis Cocta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, et uinum toto nescire decembri.
Vester porro labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atque olei plus.
Nanque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, et crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, et umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedere duces, surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice, rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, et uas
Pelamydum, aut ueteres aphrorũ epimenida bulbi.
Aut uinum Thyberi deuectum quinque lagenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, et melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, et statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.

S pondet enim tyrio stlataria purpura filo.
E t tamen hoc ipsis est utile, purpura uendit
C ausidicum, uendunt amethistina. conuenit illis
E t strepitu, et facie maioris uiuere census.
S ed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
V t redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
N unc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens.
R espicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
O cto, decem comites, post te an sit sella, togati
A nte pedes, ideo conducta Paulus agebat
S ardonyche, atque ideo pluris, quam Cossus agebat,
Q uam Basilus. rara in tenui facundia panno.
Q uando licet flentem Basilo producere matrem?
Q uis benedicentem Basilum ferat? accipiat te
G allia, uel potius nutricula causidicorum
A phrica, si placuit mercedem imponere linguæ.
D eclamare doces, o ferrea pectora Vectii,
C um perimit sæuos classis numerosa tyrannos,
N am quæcunque sedens modo legerat, hæc eadē stās
P roferet, atque eadem cantabit uersibus iisdem,
O ccidit miseros crambe repetita magistros,
Q uis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Q uæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
S cire uolunt omnes, mercedem soluere nemo,
M ercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
S cilicet arguitur, quod leua in parte mamillæ
N il salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Q uaque die miserum dirus caput Hannibal īplet.
Q uicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an post nimbos, et fulmina cautus

Circumagat madidas a tempestate cohortes.
Quantum uis stipulare, et protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, ast alii sex,
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fusa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis tessera uenit
Frumenti. quippe hæc merces lautissima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit, án ne serenum
Expectet? spargatq; luto iumenta recenti?
Hic potius. nanque hic mundæ nitet unngula mulæ.
Parte alia longis numidarum fulta columnis
Surgat, et algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunque domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus sextertia Quintiliano
Vt multum duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi, felix, et pulcher, et acer,
Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.
Felix, orator quoque maximus, & iaculator.

Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quae
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc a matre rubentem.
Si fortuna uolet, fies de rhetore consul,
Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? án ne aliud, quá
Sydus, et occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, sterilisq; cathédræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, et hunc inopem uidistis Athenæ
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dii maiorum umbris tenuem, et sine pondere terrá,
Spirantesq; crocos, et in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus, et cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæq; iuuētus,
Ruffum qui toties Ciceronem allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctiq; Palæmonis affert,
Quantum grāmaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quam rhetoris æra,)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cede Palæmon
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
Institor hibernæ tegetis, niueiq; caduci,
Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat

Qui docet obliquo lanam deducere ferro.
Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
Non egeat. sed uos saeuas imponite leges,
Vt praeceptori uerborum regula constet,
Vt legat historias, authores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchisae, nomen, patriamq; nouercae
Archemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot siculus phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt siquis caera uultum facit, exigite, ut sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus. non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq; in fine trementes.
Haec inquit cures, et cum se uerterit annus
Accipe, uictori populus quod postulat aurum.

SATYRA OCTAVA.

S Temata quid faciũt? qd prodest Põtice longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorũ? et stantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? nasumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si corám Lepidis male uiuitur? effigies quo

T ot bellatorum, si luditur alea pernox?
A nte numantinos si dormire incipis ortus
L uciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
C ur allobrogicis, & magna gaudeat ara
N atus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
V anus, & euganea quantum uis mollior agna?
S i tenerum attritus catinensi pumice lumbum
S quallentes traducit auos? emptorq; ueneni
F rangenda miseram funestat imagine gentem?
T ota licet ueteres exornent undique ceræ
A tria, nobilitas sola est, atque unica uirtus.
P aulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
H os ante effigies maiorum pone tuorum,
P ræcedant ipsas illi te consule uirgas.
P rima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
I ustitiæq; tenax factis, dictisq; mereris,
A gnosco procerem, salue Getulice, seu tu
S yllanus quocunque alio de sanguine rarus
C iuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
E xclamare libet populus quod clamat Osiri
I nuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
I ndignus genere, et præclaro nomine tantum
I nsignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
A thiopem cygnum, paruam, extortamq; puellam,
E uropen, canibus pigris, scabieq; uetustæ
L euibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ,
N omen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Q uod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,
E t metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
H is ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

P lance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
F eceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
V t te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
N on quæ uentoso conducta sub aere texit,
V os humiles inquis uulgi pars ultima nostri,
Q uorum nemo queat patriam monstrare parentis,
A st ego cecropides, uiuas, et originis huius
G audia longa feras, tamen ima plebe quiritem
F acundum inuenies, solet hic defendere causas
N obilis indocti, ueniet de plebe togata
Q ui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
H ic petit Euphraten iuuenis, domitiq; Batavi
C ustodes aquilas armis industrius, at tu
N il nisi cecropides, truncoq; simillimus hermæ,
N ullo quippe alio uincis discrimine, quam quod
I lli marmoreum caput est, tua uiuit imago.
D ic mihi teucrorum proles, animalia muta
Q uis generosa putet nisi fortia? nempe uolúcrem
S ic laudamus equum, facili cui plurima palma
F eruet, & exultat rauco uictoria circo,
N obilis hic, quocunque uenit de gramine, cuius
C lara fuga ante alios, et primus in æquore puluis.
S ed uenale pecus corithæ, posteritas &
H irpini, si rara iugo uictoria sedit,
N il ibi maiorum respectus, gratia nulla
V mbrarum, dominos pretiis mutare iubentur
E xiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
S egnipedes, digniq; molam uersare Nepotis.
E rgo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Q uod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
Tradit, et inflatum, plenumq; Nerone propinquo.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna. sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est aliorũ incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæq; rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumq;,
Pone et auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa uides regum uacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant, quã fulmine iusto
Et Capito, et Tutor ruerint damnante senatu
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circunspice pannis,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum sociis florentibus, & modo uictis

Plena domus tunc omnis, et ingens stabat aceruus
Nummorum, spartana chlamys, conchylia coa,
Et cum Parrhasii tabulis, signisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubique labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia, et plures de pace triumphos.
Nunc sociis iuga pauca boũ, et grex paruus equarũ,
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
Pro summis, nam sunt hæc maxima, despicias tu
Forsitã imbelles rhodios, unctamq; Corinthum,
Despicias merito, quid enim resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda est Hispania, gallicus axis,
Illyricumq; latus, parce et messoribus illis,
Qui saturant urbem, circo, scænæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ?
Cum tenues nuper Marius discinxerit aphros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, et miseris, tollas licet omne, quod usquã est
Auri, atque argenti, scutum, gladiumq; relinques,
Et iacula, et galeam. Spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui non est sententia, uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet a Pico numeres genus, altaq; si te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipsumq; Promethéa ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis uirgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
Omne animi uitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit auus? statuamq; parentis
Ante triumphalem? quo? si nocturnus adulter
Tempora santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atque ossa uolucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus, et ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul,
Nocte quidem, sed luna uidet, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atque maniplos
Soluet, et infundet iumentis ordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit iouis ante altaria, iurat
Hipponam, et facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophœnix udus amomo

Currit, idumeæ syrophœnix incola portæ
Hospitis affectu dominum, regemq; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagæna.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
Fouisti errorem, breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge ueniam pueris, Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permixtum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, et fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in lucanos, aut thusca ergastula mittas.
At uos troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Sippario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me dignus uera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo, populi frons durior huius,

Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris uendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina,
Damnat enim tales habitus, & damnat, et odit,
Nec galea frontem abscondit, mouet ecce tridentem
Postquam uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
Erigit, et tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
Porrigat, et longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum graccho iussus pugnare secutor
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem, quippe ille deis authoribus ultor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut spartani
Sanguine coniugi, nullis aconita propinquis

Miscuit, in scæna nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit, quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudáq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæc sunt generosi principis artes
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graiæq; apium meruisse coronæ.
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, et flammas domibus, templísq; parastis,
Vt bracatorum pueri, Senonúmq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexilláq; uestra coercet.
Hic nouus arpinâs ignobilis, et modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubique
Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis Octauius abstulit udo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinâs alius uolscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc frangebat uertice uitem
Si lentus pigra muniret castra dolabra,
Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum

Excipit, et solus trepidantem protegit urbem,
Atq; ideo postquā ad Cimbros, stragemq; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur Lauro collega secunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus, hi tamen et pro
Omnibus auxiliis, atque omni plebe latina
Sufficiunt diis infernis, terræq; parenti.
Pluris enim Decii, quam qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, et diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tyberinum uirgo natauit,
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus, at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, et legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, uulcaniaq; arma capessas,
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeq; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere, nolo.

S Cire uelim quare toties mihi Neuole tristis
O ccuras frōte obducta, ceu Marsya uictus.
Quid tibi cum uultu, qualē deprēsus hēbat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, et fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas et gaudia, sumit utrunque
Inde habitum facies, igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, et Ganymedem
Pacis, et aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem, (nam quo non prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo,) atque ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas

Munimenta togæ duri, crassiq; coloris,
Et male percussas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ.
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit, nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nerui,
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, et blandæ assidue, densæq; tabellæ
Sollicitēt. ἤθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Quod tamen ulterius monstrum, quā mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, et ceuet, ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinque
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores,
An facile, et pronum est agere intra uiscera penem
Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quam dominum, sed tu sane tener & puerum te,
Et pulchrum, et dignum cyatho, cœloq; putabas.
Vos humili asseclæ, uos indulgebitis unquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum uer
Incipit, et strata positus, longaq; cathedra
Munera fœmineis tractas secreta calendis.
Dic passer cui tot montes, tot prædia seruas
Appula, tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
Suspectumq; iugum Cumis, et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia musto?

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? melius ne hic rusticus infans
Cum matre, et casulis, et cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis ait, sed pensio clamat
Posce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses.
Alter emendus erit, nanque hic non sufficit, ambo
Pascendi, quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
Deuotus'q; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui, tabulas quoque ruperat, et iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris, testis mihi lectulus, et tu
Ad quem peruenit lecti sonus, et dominæ uox.
Instabile, ac dirimi cœptum, et iam penè solutum
Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullũ,
Quod tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
Argumenta uiri, foribus suspende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere possis.
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon et dulce caducum.

Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris
Neuole causa tui. contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi cælare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit
Tanquam prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, et postes, et marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores, quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miseram uinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid pauloante petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quam subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum recte cum propter plurima, tum his

40

Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas, et farre suo custodit, et ære.
Idcirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo, sed commune dedisti,
Nunc mihi quid suades post damnũ temporis, et spes
Deceptas? Festinat enim decurrere uelox
Flosculus angustæ, miseræq; breuissima uitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, et saluis his collibus, undique ad illos
Conueniunt et carpentis, et nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput, altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clothó,
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
O parui, nostriq; lares, quos ture minuto,
Aut farre, et tenui soleo exornare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, et baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
De grege mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo,
Sit mihi præterea curuus cælator, et alter,
Qui multas facies pingat cito. sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur

Affigit cæras illa de naue petitas,
Quæ siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA.

Omnibus in terris, quæ sunt a Gadibus usq;
Aurorã, et Gangem, pauci dinoscere possũt
Vera bona, atq; illis multũ diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipsis
Dii faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, et torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus periit, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, et cuncta exuperans patrimonia cẽsus,
Quanto delphinis balæna britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, et magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, et egregias lateranorum obsidet ædes
Tota cohors. rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis harundinis umbram.
Cantabit uacuus coràm latrone uiator.
Prima ferè uota, et cunctis notissima templis,
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes

Gemmata, et lato setinum ardebit in auro.
Iám ne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties a limine mouerat unum,
Protuleratq́; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachini,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, et trabeæ. fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
Extantem, et medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, et pictæ serrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ. magnæq́; coronæ,
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc et uolucrem sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia et niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros, et magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq́; sub aere nasci.
Ridebat curas, nec non et gaudia uulgi,
Interdum et lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq́; ostenderet unguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
P agina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit, et immeritis franguntur crura caballis.
I am stridunt ignes, iam follibus, atque caminis
A rdet adoratum populo caput, et crepat ingens
S eianus, deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
P one domi lauros, duc in capitolia magnum,
C retatumq; bouem, Seianus ducitur unco
S pectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
V ultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
H unc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
D elator? quibus indiciis? quo teste probauit?
N il horum, uerbosa, et grandis epistola uenit
A Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
T urba tremens? sequitur fortunam, ut semper, et odit
D amnatos. idem populus si Nortia thusco
F auisset, si oppressa foret secura senectus
P rincipis, hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum, iam pridem, ex quo suffragia nulli
V endimus, effugit curas, nam qui dabat olim
I mperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
C ontinet, atque duas tantum res anxius optat
P ana, et circenses. perituros audio multos.
N il dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Q uam timeo, uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus, curramus præcipites, et
D um iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem,

Sed uideant serui, nequis neget, et pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atque illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, et castra domestica, quidni
Hæc cupias, et qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, et prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius qui trahitur prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret ignorasse fateris
Seianum. nam, qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, et illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum cæreris sine cæde, et uulnere pauci
Descendunt reges, et sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, et totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Quem sequitur custos angustæ uernula capsæ,
E loquio sed uterque perit orator, utrunque
L argus, et exundans leto dedit ingenii fons.
I ngenio manus est, et ceruix cæsa, nec unquam
S anguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
A ntoni gladios potuit contemnere, si sic
O mnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Q uam te conspicuæ diuina Philippica famæ,
V olueris a prima quæ proxima. sæuus et illum
E xitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
T orrentem, et pleni moderantem frena theatri.
D iis ille aduersis genitus, fatoq; sinistro,
Q uem pater ardentis massæ fuligne lippus
A carbone, et forcipibus, gladiosq; parante
I ncude, et luteo uulcano ad rhetora misit.
B ellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
L orica, et fracta de casside buccula pendens,
E t curtum temone iugum, uictæq; triremis
A plustre, et summo tristis captiuus in arcu,
H umanis maiora bonis creduntur, ad hæc se
R omanus, graiusq;, ac barbarus induperator
E rexit, causas discriminis, atque laboris
I nde habuit, tanto maior famæ sitis est, quam
V irtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
P ræmia si tollas? patriam tamen obruit olim
G loria paucorum, et laudis, tituliq; cupido
H æsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
D iscutienda ualent sterilis mala robora ficus,
Q uandoquidē data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.

Expende Hannibalem, quot libras in duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Aphrica mauro
Perfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
Rursus ad æthiopum populos, aliosq; Elephantos,
Additur imperiis Hispania, pyrenæum
Transilit, opposuit natura alpemq; niuemq;,
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum inquit nihil est, ni pœno milite portas
Frangimus, et media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, et quali digna tabella,
Cum getûla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? o gloria, uincitur idem
Nempe, et in exiliũ præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
Donec bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus. i demens, et sæuas curre per alpeis,
Vt pueris placeas, et declamatio fias.
Vnus pelæo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho,
Cum tamen a figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus athos, et quicquid Græcia mendax
Audet in historia, cum stratum classibus iisdem,
Suppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

D efecisse amnes, epotaq; flumina medo
P randente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
I lle tamen qualis rediit Salamine relicta,
I n corum, atque eurum solitus sæuire flagellis
B arbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
I psum compedibus, qui uinxerat Ennosigæum?
M itius id sane, quod non & stigmate dignum
C redidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
S ed qualis rediit? nempe una naue cruentis
F luctibus, ac tarda per densa cadauera prora,
H as toties optata exegit gloria pœnas.
D a spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
H oc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
S ed quam continuis, & quantis longa senectus
P lena malis, deformem, & tetrũ ante omnia uultũ,
D issimilemq; sui, deformem pro cute pellem,
P endentesq; genas, et tales aspice rugas,
Q uales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
I n uetula scalpit iam mater Simia bucca.
P lurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
H oc, atque ille alio, multum hic robustior illo,
V na senum facies, cum uoce trementia labra.
E t iam leue caput, madidiq; infantia nasi.
F rangendus misero gingiua panis inermi,
V sque adeo grauis uxori, natisq;, sibiq;,
V t captatori moueat fastidia Cosso.
N on eadem uini, atque cibi torpente palato
G audia, nam coitus iam longa obliuio, uel si
C oneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
E t quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

A n ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
C anicies? quid quod merito suspecta libido est,
Q uæ Venerem affectat sine uiribus? aspice partis
N unc damnum alterius, nam quæ cantãte uoluptas,
S it licet eximius citharœdus? sit ue Seleucus,
E t quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Q uid refert magni sedeat qua parte theatri,
Q ui uix cornicines exaudiat, atque tubarum
C oncentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Q uem dicat uenisse puer, quot nuntiet horas.
P ræterea minimus gelido iam corpore sanguis
F ebre calet sola, circunsilit agmine facto
M orborum omne genus, quorum si nomina quæras,
P rõptius expediã, quot amauerit Hippia mœchos,
Q uot Themison ægros autumno occiderit uno,
Q uot Basilus socios, quot circunscripserit Hirrus
P upillos, quot longa uiros exorbeat uno
M aura die, quot discipulos inclinet Amillus,
P ercurram citius quot uillas possideat nunc,
Q uo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
I lle humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
P erdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
P allida labra cibum capiunt digitis alienis.
I pse ad conspectum cœnæ diducere rictum
S uetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quẽ
O re uolat pleno mater ieiuna, sed omni
M embrorum damno maior dementia, quæ nec
N omina seruorum, nec uultum agnoscit amici,
C um quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Q uos genuit, quos eduxit, nam codice sæuo

Hæredes uetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Coniugis, et fratris, plenæq; sororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, et nigra ueste senescant.
Rex Pylius, (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit a cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, et nimio de stamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi troia Priamus uenisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissáq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euersa, et flammis asiam, ferróq; cadentem.

Tunc miles tremulus posita tulit arma tyara,
Et ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes,
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, et urbis
Seruatum uicto caput abstulit, hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsque ad delitias uotorum, cur tamen inquit
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregi miseros, trepidosq; parentes

S emper habet. rara est adeo concordia formæ,
A tq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultumq; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu. quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia, nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atque utero pariter, gibboq; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina, fiet adulter
P ublicus, et pœnas metuet quascunque mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius quem non amat, eruet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

Nec Sthenebœa minus, quã Cressa excanduit, et se
Concussere ambæ. mulier sæuissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
Destinat, optimus hic, et formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato
Flammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, et paucis commissa putabas,
Non nisi legitime uult nubere, quid placeat, dic,
Ni parere uelis, pereundum est ante lucernas,
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, et populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet ultimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est uita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
Præbẽda est gladio pulchra hæc, et candida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium uis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
Nam pro iocundis aptissima quæque dabunt dii.
Carior est illis homo, quam sibi. nos animorum
Impulsu, et cæca, magnaq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq; uxoris, at illis
Notum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
Vt tamen et poscas aliquid, uoueasq; sacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

F ortem posce animum, et mortis terrore carentem,
Q ui spatium uitæ extremum inter munera ponat
N aturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
N esciat irasci, cupiat nihil, et potiores
H erculis erumnas credat, sæuosq; labores,
E t uenere, et cœnis, & plumis Sardanapali.
M onstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
T ranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
N ullum numen abest, si sit prudentia, sed te
N os facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

a Tticus eximie si cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demēs, quid enī maiore cachino
Excipitur uulgi, quam pauper Apicius? oīs
C onuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
D e Rutilo, nam dum ualida, ac iuuenilia membra
S ufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
N on cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
S cripturus leges, & regia uerba lanistæ.
M ultos porro uides, quos sæpe elusus ad ipsum
C reditor introitum solet expectare macelli,
E t quibus in solo uiuendi causa palato est.
E gregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
E t cito casurus iam perlucente ruina.
I nterea gustus elementa per omnia quærunt;
N unquam animo pretiis obstantibus, interius si
A ttendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
E rgo haud difficile est perituram arcessere summam
L ancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

Ipse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate
Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis, et dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, et seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret.
Clarum troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, et paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, et graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
Romuleæ simulacra feræ mansuescere iussæ
Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, et hasta,
Pendentisq; dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.

Ponebant igitur thusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestas præsentior, et uox
Nocte ferè media, mediamq; audita per urbem
Litore ab oceani gallis uenientibus, & diis
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latiis curam præstare solebat
Fictilis, et nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostráq; ex arbore mensas
Tempora uiderunt, hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem deiecerat eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil Rombus, nil dama sapit, putere uidentur
Vngenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes,
Et mauri celeres, et mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitíq; graues, hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, et res
Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cædere debeat omnis
Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,

Et scythicæ uolucres, et phœnicopterus ingens,
Et Getulus orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, et tota sonat ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, et exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, et paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus,
Non phryx, aut lycius, non a mangone petitus
Quisquam erit, et magno, cum poscis, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, et notos tristis desiderat hœdos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
Nanq; una est, atq; eadē uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis, et acres
Diuitis urticæ, maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus, magis ille extenditur, et mox
Auribus, atque oculis concepta urina mouetur.

N on capit has nugas humilis domus, audiat ille
T estarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
F ornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
V ocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Q ui lacedæmonium pytismate lubricat orbem,
N anque ibi fortunæ ueniam damus. alea turpis,
T urpe et adulterium mediocribus, hæc eadem illi
O mnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
N ostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
C onditor iliados cantabitur, atque Maronis
A ltisoni dubiam facientia carmina palmam.
Q uid refert tales uersus, qua uoce legantur?
S ed nunc dilatis auerte negotia curis,
E t gratam requiem dona tibi, quando licebit
P er totam cessare diem, non fœnoris ulla
M entio, nec prima si luce egressa, reuerti
N octe solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
H umida suspectis referens multitia rugis,
V exatasq; comas, et uultum, auremq; calentem.
P rotinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
P one domum, et seruos, et quicquid frangitur illis,
A ut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
I nterea megalesiacæ spectacula palmæ
I dæum solenne colunt, similisq; triumpho
P ræda caballorum, prætor sedet, ac mihi pace
I mmensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
T otam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
P ercutit, euentum uiridis quo colligo panni.
N am si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
H anc urbem, ueluti cannarum in puluere uictis

50

Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor, et audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiat'q; togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus
Continuis, quia sunt talis quoque tædia uitæ
Magna, uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA.

Atali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
n Qua festus promissã deis animalia cæspes
Expectat, niueã reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontem'q; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, et aræ,
Spargendus'q; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similis'q; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, et ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, et a grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendá'q; passi
Nuper, et incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenébræ
Nube una, subitus'q; antennas impulit ignis,
Cum se quis'q; illo percussum crederet, et mox

Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam grauiter, siquando poetica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, et iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptam,
Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, et beticus adiuuat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, urnæ cratéra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,

Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc & uentis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima teda.
Mox cum reticulis, et pane, et uentre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam iacuit planum mare, tēpora postquam
Prospera uectoris, fatumq; ualentius euro,
Et pelago, postquam parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, et quod superauerat unum,
Velo prora suo, iam deficientibus austris.
Spes uitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes prælata lauino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam uisis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; bracchia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam. non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, sed truncat puppe magister
Interiora petit baianæ peruia cymbæ.

T unc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
G arrula securi narrare pericula nautæ.
I te igitur pueri linguis, animisq; fauentes,
S ertaq; delubris, & farra imponite cultris,
A c molles ornate focos, glebamq; uirentem,
I am sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
I nde domum repetam, graciles ubi parua coronas
A ccipiunt fragili simulacra nitentia cæra.
H ic nostrum placabo Iouem, laribusq; paternis
T hura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
C uncta nitent, longos erexit ianua ramos,
E t matutinis operatur festa lucernis.
N ec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus
P ro cuius reditu tot pono altaria, paruos
T reis habet hæredes, libet expectare, quis ægram,
E t claudentem oculos gallinam impendat amico
T am sterili. uerum hæc nimia est impensa, coturnix
N ulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
S i cœpit locuples Gallita, & Pacius orbi,
L egitime fixis uestitur tota tabellis
P orticus, existunt qui promittant hecatomben.
Q uatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
N ec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
B ellua concipitur, sed furua gente petita
A rboribus rutulis, et Turni pascitur agro
C æsaris armentum, nulli seruire paratum
P riuato, siquidem tyrio seruire solebant
H annibali, et nostris ducibus, regiq; Molosso,
H orum maiores, & dorso ferre cohortes
P artem aliquam belli, et euntem in prælia turmã.

Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
Tantis digna deis, et captatoribus horum.
Alter enim si concedas mactare, uouebit
De grege seruorum magna, et pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, et frontibus ancillarum
Imponet uittas, et siqua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, et si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ,
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sane mirandum, atq; omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quam
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat pacuuius quæso, uel Nestora totum,
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA.

Exemplo quodcũque malo committitur, ipsi
Displicet authori. prĩa est hæc ultio, quod se
Iudice nemo nocens absoluitur, ĩproba quis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scælere, et fidei uiolatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus

Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, et e medio fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus. flagrantior æquo
Non debet dolor esse uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq́; malorũ
Particulam uix ferre potes spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus,
At nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ sapientia, dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, et partos gladio, uel pyxide nummos?
Rari quippe boni, numero uix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.
Nona etas agitur, peioraq́; sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq́; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis a quoquam ne peieret, et putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq́; rubenti.
Quõdam hoc indigenæ uiuebant more prius, quam

Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc idæis Iuppiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum.
Nec puer Iliacus, formosa, nec Herculis uxor
Ad cyathos, et iam siccato nectare tergens
Bracchia Vulcanus liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; deus, nec turba deorum
Talis, ut est hodie, contentaq; sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere, nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
Plura domi farra, et maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quattuor annis,
Primaq; par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota erugine follem,
Prodigiosa fides, et thuscis digna libellis,
Quæq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium, sanctumq; uirum si cerno, bimembri
Hoc mõnstrum puero, et miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, et fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit uua

C ulmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
G urgitibus miris, et lactis uortice torrens.
I ntercepta decem quereris sestertia fraude
S acrilega, quid si bis centum perdidit alter
H oc arcana modo? maiorem tertius illa
S ummam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
T am facile, & pronum est superos contẽnere testes,
S i mortalis idem nemo sciat, aspice quanta
V oce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
P er Solis radios, tarpeiáq; fulmina iurat,
E t Martis frameam, et cyrrhæi spicula uatis,
P er calamos uenatricis, pharetramq́; puellæ,
P erq́; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
A ddit et herculeos arcus, hastamq́; Mineruæ
Q uicquid habent telorum armamentaria cœli.
S i uero & pater est, comedam inquit flebile nati.
S inciput elixi, pharióq; madentis aceto.
S unt qui in fortunæ iam casibus omnia ponunt,
E t nullo credunt mundum rectore moueri
N atura uoluente uices, & lucis, et anni,
A que ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
E st alius metuens ne crimen pœna sequatur,
H ic putat esse deos, et peierat, atque ita secum,
D ecernat quodcunque uolet de corpore nostro
I sis, et irato feriat mea lumina sistro,
D ummo lo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
E t phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
S unt tanti? pauper locupletem optare podagram
N e dubitet Ladas, si non eget anticyra, nec
A rchigene. quid enim uelocis gloria plantæ

Præstat, et exuriens piscæ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed et exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema,
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur a multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
Vel potius quantum gradiuus Homericus, audis
Iuppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, et sectum uituli iecur? albaq; porci
Omenta? ut uideo nullum discrimen habendum est
Effigies inter uestras, statuamq; Batilli.
Accipe quæ contra ualeat solatia ferre,
Et qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
A cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel discipulo committe Philippi,
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto, nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudenda est ianua dãno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq; princeps
Sardonicus, loculis quae custoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinae filius albae,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure coepta,
Atque dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer et hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandae rubiginis, et populorum
Dona, uel antiquo positas a rege coronas.
Haec ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Haec quota pars scelerum, quae custos gallicus urbis
Vsque a lucifero, donec lux occidat, audit.

Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus, paucos consume dies, et
Dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroe crasso maiorem infante mamillam?
Caerula quis stupuit germani lumina? flauam
Caesariem? et madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura est omnibus una.
Ad subitas thracum uolucres, nubemq; sonoram
Pygmaeus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aëra curuis
Vnguibus a saeua fertur grue, si uideas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere, sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur praelia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nullá ne periuri capitis, fraudisq; nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, et nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At uindicta bonum uita iocundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit irae.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex uicinus Hymetto,
Qui partem acceptae saeua inter uincla cicutae
Accusatori nollet dare, plurima felix
Paulatim uitia, atque errores exuit omnes

Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas
Vltio. continuo sic collige, quod uindicta
Nemo magis gaudet, quam fœmina, cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Quas et Cæditius grauis inuenit, aut Rhadaman (thus,
Nocte, dieq; suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, et fraudem iure tueri
Iurando, quærebat enim quæ numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quam uis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo, sed uina misellus
Expuit, albani ueteris pretiosa senectus
Displicet, ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto uersata toro iam membra quiescunt,

Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi sunt, qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, et uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, uelut hoc dilata sereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt a numine, saxa deorum
Hæc, et tela putant, pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere galli
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? uel quæ non dignior hostia uita?
Mobilis, et uaria est ferme natura malorum,
Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, et mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quem tu contẽtũ uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum uestigia noster
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris ægæi rupem, scopulosq; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse deorum.

SATYRA QVARTADECIMA.

Lurima sũt Fuscine, et fama digna sinistra
p Et nitidis maculam, ac rugã figẽtia rebus,
Quæ mõstrãt ipsi pueris, tradũtq; parẽtes.
S i damnosa senem iuuat alea, ludit et hæres
B ullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,
N ec de se melius cuiquam sperare propinquo
C oncedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
B oletum condire, et eodem iure natantes
M ergere ficedulas didicit nebulone parente,
E t cana monstrante gula, cum septimus annus
T ransierit puero non dum omni dente renato,
B arbatos licet admoueas mille inde magistros,
H inc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
S emper, et a magna non degenerare culina.
M item animum, et mores modicis erroribus æquos
P ræcipit, atque animos seruorũ, & corpora, nostra
M ateria constare putat, paribusq; elementis?
A n sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
P lagarum strepitu, et nullam sirena flagellis
C omparat ãtiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
T um felix quoties aliquis tortore uocato
V ritur ardenti duo propter lintea ferro.
Q uid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Q uem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
R usticus? expectas ut non sit adultera Largæ
F ilia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
T am cito, nec tanto poterit contexere cursu,
V t non ter decies respiret? conscia matri

Virgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, et ad moechum dat eisdem ferre cinaedis.
Sic natura iubet; uelocius, et citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos auctoribus, unus, et alter
Forsitã haec spernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit praecordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
Et monstrata diu ueteris trahit orbita culpae.
Abstineas igitur damnis huiusce, & enim uel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunque in populo uideas, quocunque sub axe,
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
Nil dictu foedum, uisuq; haec limina tangat
Intra quae puer est, procul hinc, procul inde puellae
Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantũ,
Nec uultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per uestigia peccet,
Corripies nimirum, et castigabis acerbo
Clamore, ac post haec tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemq; parentis,
Cum facias peiora senex? uacuumq; cerebro
Iam pridem caput hoc uentosa cucurbita quaerat?

H ospite uenturo cessabit nemo tuorum,
V erre pauimentum, nitidas ostende columnas,
A rida cum tota descendat aranea tela,
H ic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
V ox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis,
E rgo miser trepidas, ne stercore fœda canino
A tria displiceant oculis uenientis amici,
N e perfusa luto sit porticus, & tamen uno
S emodio scobis hæc emendat seruulus unus,
I llud non agitas, ut sanctam filius omni
A spiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
G ratum est quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,
S i facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
V tilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
P lurimũ. n. intererit quibus artibus, et quibus hũc tu
Moribus instituas. serpente ciconia pullos
N utrit, et inuenta per deuia rura lacerta,
I lli eadem sumptis quærunt animalia pennis.
V ultur iumento, et canibus, crucibusq; relictis
A d fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
H ic est ergo cibus magni quoque uulturis, et se
P ascentis propria cum iam facit arbore nidos.
S ed leporem, aut capream famulæ iouis, & generosæ
I n saltu uenantur aues, tunc præda cubili
P onitur, inde autem cum se matura leuabit
P rogenies, stimulante fame festinat ad illam
Q uam primum rupto prædam gustauerit ouo.
A edificator erat Centronius, et modo curuo
L ittore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
N unc prænestinis in montibus alta parabat

Culmina uillarum, græcis, longeq; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim uitium specie uirtutis, et umbra,
Cum sit triste habitu, uultuq; et ueste seuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas seruet easdem
Hesperidũ serpens, aut ponticus. adde quod hũc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerẽdum
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocunque modo, maioráque fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.

E t pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
P auperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
I re uiam pergant, et eidem incumbere sectæ.
S unt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
I mbuit, et cogit minimas ediscere sordes,
M ox acquirendi docet insatiabile uotum,
S eruorum uentres modio castigat iniquo
I pse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquã
M ucida cœrulei panis consumere frusta,
H esternum solitus medio seruare minutal
S eptembri, necnon differre in tempora cœnæ
A lterius conchem æstiui cum parte lacerti
S ignatam, uel dimidio, putriq; siluro,
F ilaq; sectiui numerata includere porri,
I nuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
S ed quo diuitias hæc per tormenta coactas?
C ũ furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenesis,
V t locuples moriaris egenti uiuere fato?
I nterea pleno cum turget sacculus ore,
C rescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
E t minus hanc optat, qui non habet, ergo paratur
A ltera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
E t proferre libet fines, maiorq; uidetur,
E t melior uicina seges, mercaris et hanc, &
A rbusta, et densa montem qui canet oliua,
Q uorum si pretio dominus non uincitur ullo,
N octe boues macri, lassoq; famelica collo
A rmenta ad uirides huius mittuntur aristas,
N ec prius inde domum, quam tota noualia sæuos

In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quam ſi me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, et debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, et tempora uitæ
Longa tibi poſthæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſideris agri,
Quantum ſub Tatio populus romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica paſſis
Prælia, uel Pyrrhum imanem, gladiosq; moloſſos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea ſanguinis, atque laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, et infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini, ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quam ſæua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor ē unquam properātis auari?

V iuite contenti casulis, & collibus istis
O pueri Marsus dicebat, & Hernicus olim,
V estinusq; senex, panem quæramus aratro,
Q ui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Q uorum ope, et auxilio gratæ post munus aristæ
C ontingunt homines ueteris fastidia quercus.
N il uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
P er glaciem perone tegi, qui summouet euros
P ellibus inuersis. peregrina, ignotáq; nobis
A d scelus, atque nefas, quodcunq; est, purpura ducit.
H æc illi ueteres præcepta minoribus, at nunc
P ost finem autumni media de nocte supinum
C lamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
S cribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
M aiorum leges, aut uitem posce libello.
S ed caput intactum buxo, naresq; pilosas
A nnotet, et grandes miretur Lælius alas.
D irue maurorum Attegias, castella Brigantum,
V t locuplètem aquilam tibi sexagesimus annus
A fferat, aut longos castrorum ferre labores
S i piget, et trepido soluunt tibi cornua uentrem
C um lituis audita, pares, quod uendere possis
P luris dimidio, nec te fastidia mercis
V llius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
N ec credas ponendum aliquid discriminis inter
V ngenta, et corium. lucri bonus est odor ex re
Q ualibet, illa tuo sententia semper in ore
V ersetur dìis, atque ipso Ioue digna poetæ.
V nde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
H oc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem,

60

Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ,
Talibus instantem monitis quẽcunque parentem
Sic possum affari, dico uanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro
Discipulum, securus abi, uinceris ut Aiax
Præteriit Thelamonem, ut Peléa uicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondũ impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cum pectere barbam
Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, uendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens, aramq́; pedemq́;.
Elatam iam crede nurum, si limina uestra
Mortifera cum dote subit, quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terraq́;, mariq́;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui dices olim, nec talia suasi,
Mentis causa malæ tamen est & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq́; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis iuueni stultum qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq́; propinqui,
Et spoliare doces, et circunscribere, et omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.

Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quãtum
Dilexit Thebas, si græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit uná.
Ergo ignem cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq́; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, et uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus archigenẽ quære, atq; eme, quod Mithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare rosas, medicamẽ habẽdum est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, et ad uigilem ponendi castora nummi,
Ex quo mars ultor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negocia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq́; solent rectum descendere funem?
Quam tu corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas coro semper tollendus, et austro

Perditus a ſiculis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paſſum, et municipes Iouis aduexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens ueſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq́; famemq́;
Illa reſte cauet, tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius, aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare, plus hominũ ē iã
In pelago, ueniet claſſis quocunque uocarit
Spes lucri, nec carpathium, getulaque tantum,
Aequora tranſiliet, ſed longe Calpe relicta,
Audiet herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæ pretium eſt, ut tenſo folle reuerti
Inde domum poſſis, tumidaq́; ſuperbus aluta
Oceani monſtra, et iuuenes uidiſſe marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille ſororis
In manibus uultu eumenidum terretur, et igni,
Hic boue percuſſo mugire Agamemnona credit,
Aut ithacum, parcat tunicis licet, atque lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummum latus, et tabula diſtinguitur unda,
Cum ſit cauſa mali tanti, et diſcriminis huius
Conciſum argentum in titulos, facieſq́; minutas.
Occurrunt nubes, et fulgura, ſoluite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſq́; coemptor,
Nil color hic cœli, nil faſcia nigra minatur,
Aeſtiuum tonat infelix, ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq́; premetur
Obrutus, & zonam leua, morſuq́; tenebit.
Sed cuius uotis modo non ſuffecerat aurum

QVARTADECIMA.

Quod Tagus, et rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, phrygiaq; columna,
Atque ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici, si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
Inquantum sitis, atque fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Hæc quoque si rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si non dum impleui gremium, si panditur ultra,
Nec Crœsi fortuna unquam, nec persica regna

S ufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
I ndulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
P aruit imperiis uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

q Vis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat? crocodilon adorat
pars hæc, illa pauet saturā serpētibus ibim.
E ffigies sacri nitet aurea cercopitheci,
D imidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
A tque uetus Thebe centum iacet obruta portis.
I llic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
O ppida tota canem uenerantur, nemo Dianam.
P orrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
N umina, lanatis animalibus abstinet omnis
M ensa, nefas illic fœtum iugulare capellæ,
C arnibus humanis uesci licet, attonito cum
T ale super cœnam facinus narraret Vlysses
A lcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
M ouerat, ut mendax aretalogus, in mare nemo
H unc abicit sæua dignum, ueráq; Charybdi,
F ingentem immanes læstrygonas, & cyclopas?
N am citius Scyllam, uel concurrentia saxa
C yanes, plenos & tempestatibus utres
C rediderim, aut tenui precussum uerbere Circes,
E t cum remigibus grunisse Elpenora porcis,
T am uacui capitis populum phæaca putauit,
S ic aliquis merito nondum ebrius, & minimū qui
D e corcyræa temētum duxerat urna,
S olus enim hoc ithacus nullo sub teste canebat.

Nos miranda quidem, sed nuper consule Vinco
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nam scœlus a Pyrrha, quanquã oĩa syrmata uoluas,
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, et nunquam sanabile uulnus,
Ardet adhuc Combos, et Tentira, summus utrinque
Inde furor uulgo, quod numina uicinorum
Odit uterq; locus, cum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, et compita mensis,
Peruigiliq; thoro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit, horrida sane
Aegyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
Barbara famoso non cædit ripa Canopo.
Adde quod et facilis uictoria de madidis, &
Blæsis, atque mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vngenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium, sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ
Dehinc clamore pari concurritur, et uice teli
Sæuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis

Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Exercere acies, quod nulla cadauera calcent,
Et sanæ quod tot rixantis millia turbæ
Si uiuunt omnes, ergo acrior impetus, et iam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, et Aiax,
Et quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneæ, sed quem ualeant emittere dextræ
Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquam
Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Qui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
Labitur hic quidam nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturq;, ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut ueribus longum usqueadeo, tardumq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non uiolauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris, elemento gratulor, et te
Exultare reor, sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones (fama est,) alimentis talibus usi
Produxere animas, sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq; ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnam hominum ueniã dare, quis ue deorũ
Viribus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædã
Pro uita facienda putat, sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus graias, nostrasq; habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda britannos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atque fide, sed maior clade Sagunthus
Tale quid excusat, mæotide sæuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
Inuentrix, homines, (ut iam quæ carmina tradũt,
Digna fide credas,) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hostia, quis modo casus

I mpulit hos? quæ tanta fames, infestaq; uallo
A rma coegerunt, tam detestabile monstrum
A udere? an'ne aliam terra memphitide sicca
I nuidiam facerent nolenti surgere nilo?
Q ua nec terribiles cymbri, nec britones unquam,
S auromatæq; truces, aut immanes agathyrsi
H ac sæuit rabie imbelle, et inutile uulgus
P aruula fictilibus solitum dare uela phasellis,
E t breuibus pictæ remis incumbere testæ.
N ec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
S upplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
E t similes ira, atq; fames, mollissima corda
H umano generi dare se natura fatetur,
Q uæ lachrymas dedit, hæc nostri pars optĩa sensus,
P lorare ergo iubet causam lugentis amici,
S qualloremq; rei, pupillum ad iura uocantem
C ircunscriptorem, cuius manantia fletu
O ra puellares faciunt incerta capilli
N aturæ imperio geminus cum funus adultæ
V irginis occurrit, uel terra clauditur infans,
E t minor igne rogi. quis enĩ bonus, aut face dignus
A rcana qualem Cereris uult esse sacerdos,
V lla aliena sibi credat mala? separat hæc nos,
A grege mutorum, atque ideo uenerabile soli
S ortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
A tque exercendis, capiendisq; artibus apti
S ensum a cœlesti demissum traximus arce,
C uius egent prona, et terram spectantia, mundi
P rincipio indulsit communis conditor illis
T antum animas, nobis animũ quoq;, mutuus ut nos
A ffectus petere auxilium, & præstare iuberet,

Dispersos trahere in populum, et migrare uetusto
De nemore, et proauis habitatas linquere syluas,
Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos uicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atq; una portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis similis fera. quando leoni
Fortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sæuis inter se conuenit ursis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantũ
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, bracchia, uultum.
Crediderint genus esse cibi, quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquã homine, et uentri indulsit nõ omne legumẽ?

SATYRA SEXTADECIMA.

Vis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tironẽ porta secundo
Sidere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,

Et samia genitrix, quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo et si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti
Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extra,
Et procul a signis. iustissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis ut sit
Vindicta grauior, quam iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum. quis tam procul absit ab urbe?
Præterea quis tam Pylades molem aggeris ultra
Vt ueniat, lachrymæ siccentur protinus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos uidit qui dicere uidi
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam uera loquentem,
Contra fortunam armati, contraq; pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti

SEXTADECIMA.

Improbus, aut campum mihi si uicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi, sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Ceditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
Ast illis quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placidum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis præterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumq; æra merentem
Quamuis iã tremulus captat pater, hũc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

VENETIIS APVD ALDVM.

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS.

n EC FONTE labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse parnaso
Memini, ut repẽte sic poeta prodirem.
Heliconiadas, pallidamq; pyrenen
I llis relinquo, quorum imagines lambunt
E deræ sequaces· ipse semipaganus
A d sacra uatum carmen affero nostrum.
Q uis expediuit psittaco suum χαῖρε,
P icasq; docuit nostra uerba conari?
M agister artis, ingeniq; largitor
V enter, negatas artifex sequi uoces,
Q uod si dolosi spes refulserit nummi,
C oruos poetas, et poetridas picas
C antare credas pegaseium melos.

SATYRA PRIMA.

o Curas hoĩum, o quantũ est in rebus inane.
Q uis leget hæc? min tu istud ais? nemo Hercule, nemo?
V el duo, uel, nemo. turpe & miserabile, quare?
N æ mihi Pulydamas, & troiades Labeonem
P rætulerint· nugæ, non si quid turbida Roma
E leuet, accedas, examén ue improbum in illa
C astiges trutina, nec te quæsiueris extra·
N am Romæ quis non? ah si fas dicere · sed fas·
T unc, cum ad caniciem, et nostrum istud uiuere triste
A spexi, & nucibus facimus quæcunque relictis,

C um sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Q uid faciam? sed sum petulanti splene cachino.
S cribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, quod pulmo aĩæ prælargus anhelet.
S alicet hæc populo pexusq;, togaq; recenti,
E t natalitia tandem cum sardonyce albus,
S ede legens celsa liquido cum plasmate guttur
M obile colluerit patranti fractus ocello,
H ic neque more probo uideas, neq; uoce serena
I ngentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
I ntrant, et tremulo scalpuntur ubi intima uersu.
T un' uetulæ auriculis alienis colligis escas?
A uriculis, quibus et dicas cute perditus ohe
Q uid didicisse, nisi hoc fermentum, et quæ semel ĩtus
I nnata est rupto iecore exierit caprificus?
E n pallor, seniumq;, o mores, usqueadeó ne
S cire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
A t pulchrum est digito monstrari, et dicier hic est.
T en' cirratorum centum dictata fuisse
P ro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
R omulidæ saturi, quid dia poemata narrent.
H ic aliquis, cui circum humeros iacynthina læna est
R ancidulum quiddam balba de nare locutus
P hyllidas, hypsipylas, uatum & plorabile siquid
E liquat, et tenero supplantat uerba palato,
A ssensere uiri. nunc non cinis ille poetæ
F elix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
L audant conuiuæ. nunc non e manibus illis,
N unc non e tumulo, fortunataq; fauilla,
N ascentur uiolæ? rides ait & nimis uncis

N aribus indulges. an erit, qui uelle recuset
O s populi meruisse, et cedro digna locutus
L inquere? nec scombros metuentia carmina, nec thus?
Quisquis es o, modo quem ex aduerso dicere feci,
N on ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est, siquid tamen aptius exit,
L audari metuam, neque enim mihi cornea fibra est,
S ed recti finemq́;, extremumq́; esse recuso
E uge tuum, et belle. nam belle hoc excute totum.
Quid non intus habet? non hic est ilias Acci
E bria ueratro, non siqua elegidia crudi
D ictarunt proceres, non quidquid denique lectis
S cribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
S cis comitem horridulum trita donare lacerna.
E t uerum inquis amo, uerum mihi dicite de me.
Qui pote? uis dicam? nugaris cum tibi calue
P inguis aqualiculus propenso sexquipede extet.
O Iane, a tergo quem nulla ciconia pinsit,
N ec manus auriculas imitata est mobilis albas,
N ec linguæ quantum sitiat canis apula, tantum.
V os o patricius sanguis, quos uiuere fas est
O cipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
N unc demum numero fluere, ut per leue seueros
E ffundat iunctura ungues? scit tendere uersum
N on secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
S iue opus in mores, in luxum, et prandia regum,
D icere res grandes nostro dat musa poetæ.
E cce modo heroas sensus afferre uidemus
N ugari solitos græce, nec ponere lucum

Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
Et focus et porci, et fumosa parilia fœno,
Unde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta.
Est nunc brisei quem uenosus liber Acci,
Sunt quos Pacuuiusq;, et uerucosa moretur
Antiopa erumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas, quæris ne, unde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus? in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
Nil ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellũ? an Romule ceues?
Men' moueat quippe? et cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas? cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? uerum nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, et iunctura addita crudis.
Claudere sic uersum didicit berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin,
Sic costam longo subduximus Apœnino
Arma uirum, nõnne hoc spumosum, et cortice pingui,
Vt ramale uetus ue grandi subere coctum?
Quidnam igitur tenerum, et laxa ceruice legendum?
Torua mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura superbo

B assaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
E uion ingeminat, reparabilis adsonat echó.
H æc fierent si testiculi uena ulla paterni
V iueret in nobis? summa delumbe saliua
H oc natat in labris, et in udo est Mænas, et Atys,
N ec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
S ed quid opus teneras mordaci radere uero
A uriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
L imina frigescant. sonat hic de nare canina
L ittera. per me equidem sint omnia protinus alba,
N il moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
H oc iuuat, hic inquis ueto quisquam faxit oletum.
P inge duos angues, pueri sacer est locus, extra
M eiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
T e Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
O mne uafer uitium ridenti Flaccus amico
T angit, et admissus circum præcordia, ludit,
C allidus excusso populum suspendere naso.
Men' mutire nefas, nec clam, nec cũ scrobe nusquam?
H ic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
A uriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
H oc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
I liade, audaci quicunque afflate Cratino,
I ratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
A spice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
I nde uaporata lector mihi ferueat aure,
N on hic qui in crepidas graiorum ludere gestit
S ordidus, et lusco qui possit dicere lusce
S ese aliquem credens, italto quod honore supinus
F regerit heminas Arreti ædilis iniquas,

Nec qui abaco numeros, et secto in puluere metas
Scit risisse uafer, multum gaudere paratus
Si cynico barbam petulans Nonaria uellat,
His mane edictum, post prandia Callirhoen do.

SATYRA SECVNDA.

hVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptũ ẽ murmurq́; humilesq́; susurros
Tollere de templis, et aperto uiuere uoto.
Mẽs bona, fama, fides hæc clare, et ut audiat hospes,
Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat, o si
Ebullat patrui præclarum funus, & o si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum'ue utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam, nam et est scabiosus, et acri
Bile tumet. Nerio iam tertia conditur uxor.
Hæc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, terq́; et noctem flumine purgas.
Heus age responde, minimum est, quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? est'ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, proh Iuppiter o bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex

S ulphure discutitur sacro, quàm tuq; domusq;?
A n quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
T riste iaces lucis, euitandumq; bidental,
I circo stolidam præbet tibi uellere barbam
I uppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
E meris auriculas pulmone, et lactibus unctis?
E cce auia, aut metuens diuum matertera cunis
E xemit puerum, frontemq;, atque uda labella
I nfami digito, & lustralibus ante saliuis
E xpiat urentes oculos inhibere perita.
T unc manibus quatit, et spem macrã supplice uoto
N unc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes,
H unc optent generum rex et regina, puellæ
H unc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
A st ego nutrici non mando uota, negato
I uppiter hæc illi, quamuis te albata rogarit.
P oscis opem neruis, corpusq; fidele senectæ,
E sto age, sed grandes patinæ, tucetaq; crassa
A nnuere his superos uetuere, Iouemq; morantur.
R em struere exoptas cæso boue, Mercuriumq;
A rcessis fibra, da fortunare penates,
D a pecus, & gregibus fœtum. Quo pessime pacto,
T ot tibi cum in flamma iunicum omẽta liquescant?
A ttamen hic extis, et opimo uincere ferto
I ntendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
I am dabitur, iam iam, donec deceptus, et expes
N equaquam fundo suspiret nummus in imo.
S i tibi crateras argenti, incusaq; pingui
A uro dona feram, sudes, et pectore leuo
E xcutiat guttas, lætari prætrepidum cor.

70

Hinc illud subiit, auro sacras quod ouato
Perducis facies. nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Praecipui sunto, sitq; illis aurea barba,
Aurum uasa Numae, saturniaq; impulit aera,
Vestalesq; urnas, et thuscum fictile mutat.
O curuae in terris animae, et coelestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
Et bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
Haec sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
Haec calabrum coxit uitiato murice uellus,
Haec baccam conchae rasisse, et stringere uenas
Feruentis massae crudo de puluere iussit.
Peccat et haec, peccat, uitio tamen utitur, at uos
Dicite pontifices in sacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatae a uirgine puppae.
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalae lippa propago,
Compositum ius, fasq; animi, sanctosq; recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto,
Hoc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

NEmpe hoc assidue. iā clarū mane fenestras
Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Iandudum coquit, et patula pecus oē sub ulmo est,
Vnus ait comitum, uerúmne? itáne? ocyus adsit

Huc aliquis. nemon'? turgeſcit uitrea bilis.
Findor ut arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, et bicolor poſitis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodoſaq; uenit arundo.
Tum querimur craſſus calamo quod pēdeat humor,
Nigra quod infuſa uaneſcat ſepia lympha,
Dilutas querimur geminet quod fiſtula guttas.
O miſer, inq; dies ultra miſer, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroq; columbo,
Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui uerba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnere, ſonat uitium percuſſa maligne
Reſpondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdū, et molle lutū es, nunc nunc properādus, et acri
Fingendus ſine fine rota, ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum, & ſine labe ſalinum,
Quid metuas? cultrixq; foci ſecura patella.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod thuſco ramum milleſime ducas,
Cenſorem ue tuum, uel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras. ego te intus, et incute noui.
Non pudet ad morem diſcincti uiuere Naccæ?
Sed ſtupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, neſcit quid perdat, et alto
Demerſus ſumma rurſum non bullit in unda.
Magne pater diuum ſæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,

Virtutem uideant, intabescantq; relicta.
An'ne magis siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureus subter ceruices terruit, imus
Imus præcipites quam si sibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos memini tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri uerba Catonis
Discere, & insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in uoto, damnosa canicula quantum
Raderet, angustæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum est curuos deprēdere mores,
Quæq; docet sapiens braccatis illita medis
Porticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi quæ samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumq; caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undique malis?
Est aliquid quo tendis, et in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testaq;, lutoq;,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore uiuis?
Elleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poscentes uideas · uenienti occurrite morbo·
Et quid opus Cratero magnos promittere Montes?
Disciteq; o miseri, et causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, carisq́; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, et pernæ Marsi monumenta clientis,
Menaq́; quod prima nondum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, erumnosiq́; Solones
Obstipo capite, et figentes lumine terram
Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est quod palles, cur quis non prandeat hoc est.
His populus ridet, multumq́; torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinos.
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussus requiescere, postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagena
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quidquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.

Turgidus hic epulis, atque albo uentre lauatur
Gutture sulphureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter uina subit, calidúmq; trientem
Excutit e manibus, dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ, tandémq; beatulus alto
Compositus lecto, crassísq; litatus amomis
In portam rigidos calces extendit, at illum
Hesterni capite induto subiere quirites.
Tange miser uenas, et pone in pectore dextram.
Nil calet hic. summósq; pedes attinge, manúsq;.
Non frigent, uisa est si forte pecunia, siue
Candida uicini subrisit molle puella,
Cor tibi rite salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
Putre quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cum excussit membris timor albus aristas.
Nunc face supposita feruescat sanguis, & ira
Scintillant oculi, dicísq;, facísq; quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA.

Em populi tractas, barbatũ hoc crede magi
r Dicere, sorbitio tollit quẽ dira cicutæ, (strũ
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
Ante pilos uenit, dicenda, tacendáq; calles,
Ergo ubi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ

Maiestate manus, quid deinde loquere? quirites
Hoc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
Curua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? anticyras melior sorbere meracas.
Quæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.
Expecta haud aliud respondeat hæc anus. i nunc
Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
Dum ne deterius sapiat pannutia Baucis,
Cum bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris. nostin' Vettidi prædia, cuius
Diues arat curibus, quantum non miluus oberret?
Hunc ais? hunc, diis iratis, genioq; sinistro
Qui quandoque iugum pertusa ad compita figit,
Seriolæ ueteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
Cepe, et farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fæcem morientis sorbet aceti.
At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus cubito qui tangat, et acre
Despuat in mores, penémq;, arcanáq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas

I nguinibus, quare detonsus gurgulio extat?
Q uinque palestritæ licet hæc plantaria uellant,
E lixasq́; nates labefactent forcipe adunca,
N on tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
C edimus, inq́; uicem præbemus crura sagittis.
V iuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter
C æcum uulnus habes, sed lato balteus auro
P rotegit, ut mauis, da uerba, et decipe neruos
S i potes, egregium cum me uicinia dicat
Non credam? uiso si palles improbe nummo,
S i facis in penem quidquid tibi uenit amarum,
S i puteal multa cautus uibice flagellas,
N equicquam populo bibulas donaueris aures,
R espice quod non es, tollat sua munera cerdo,
T ecum habita, noris quam sit tibi curta supellex.

SATYRA QVINTA.

Atibus hic mos est cẽtũ sibi poscere uoces,
u Centũ ora, et linguas optare i carmina cẽtũ,
Fabula seu mœsto ponatur hiãda tragœdo,
V ulnera seu parthi ducentis ab inguine ferrum.
Q uorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
I ngeris, ut par sit centeno gutture niti?
G rande locuturi nebulas Helicone legunto,
S i quibus aut Prognes, aut siquibus olla Thyestæ
F eruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
T u neque anhelanti, coquitur dum massa camino
F olle premis uentos, nec clauso murmure raucus,
N escio quid tecum graue cornicaris inepte,
N ec scloppo tumidas intendis rumpere buccas,

SATYRA V.

Verba togæ ſequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, et ingenio culpam defigere ludo
Hinc trahe quæ dicas, menſamq; relinque Mycenis
Cum capite, et pedibus, plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, pullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur. tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantaq; noſtræ
Pars tua ſit Cornute animæ, tibi dulcis amice
Oſtendiſſe iuuat, pulſa dinoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas auſim depoſcere uoces,
Vt quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura, totumq; hoc uerba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totaq; impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus umbo,
Cumq; iter ambiguum eſt, & uitæ neſcius error
Deducit trepi(d)as ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui, teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu, tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, uinciq; laborat,
Artificemq; tuo ducit ſub pollice uultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus, et requiem pariter diſponimus ambo,

Atque uerecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Consentire dies, & ab uno sidere duci,
Nostra uel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax ueri, seu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumq; grauem nostro Ioue frangimus unà,
Nescio quid certe est, quod me tibi temperat astrum.
Mille hominum species, & rerum discolor usus.
Velle suum cuique est, nec uoto uiuitur uno.
Mercibus hic italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, et pallentis grana cumini,
Hic satur irriguo mauult turgescere somno.
Hic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
In uenerem putris, sed cum lapidosa chiragra
Fregerit articulos ueteris ramalia fagi,
Tum crassos transisse dies, lucemq; palustrem,
Et sibi iam seri uitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impallescere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inseris aures
Fruge cleantea. petite hinc iuuenesq;, senesq;
Finem animo certum, miserisq; uiatica canis,
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
Nempe diem donas, sed cum lux altera uenit,
Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
Nam quamuis prope te, quamuis temone sub uno
Vertentem sese frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est, non hac ut quisque Velina

Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
Vertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit, ita est, assigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
Cui licet ut uoluit? licet ut uolo uiuere, non sum
Liberior Bruto? mendose colligis inquit
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet ut uolo uiuere, tolle.
Vindicta postquam meus a prætore recessi,
Cur mihi non liceat, iussit quodcunque uoluntas
Excepto si quid Masuri rubrica uetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosáq; sanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio. et secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
Publica lex hominum, naturáq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compescere puncto
Nescius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

F rontem de rebus. tibi recto uiuere talo
A rs dedit, et ueri speciem dignoscere calles,
N equa sub ærato mendosum tinniat auro,
Q uæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,
I lla prius creta, mox hæc carbone notasti.
E s modicus uoti, presso lare, dulcis amicis
I am nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
I nq; luto fixum poscis transcendere nummum,
N ec gluto sorbere saliuam mercurialem,
H æc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
L iberq;, ac sapiens prætoribus, ac Ioue dextro.
S in tu cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
P elliculam ueterem retines, & fronte politus
A stutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Q uæ dederam supra repeto, funemq; reduco.
N il tibi concessit ratio, digitum exere, peccas,
E t quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
H æreat in stultis breuis ut semuncia recti.
H æc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor
T reis tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
L iber ego. unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
A n dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
S i increpui, cessas nugator, seruitium acre
T e nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat
Q uod neruos agitet? sed si intus, et in iecore ægro
N ascuntur domini, qui tu impunitior exis,
A tq; hic, quē ad strigiles scutica, et metus egit herilis?
M ane piger stertis, surge inquit auaritia, eia
S urge. negas. instat. surge inquit. non queo. surge.

E t quid agam? rogitas? en, saperdam aduehe ponto,
C astoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
T olle recens primus piper e sitiente camelo.
V erte aliquid, iura, sed Iuppiter audiet eheu.
V are regustatum digito terebrare salinum
C ontentus perages, si uiuere cum Ioue tendis.
I am pueris pellem succinctus, & œnophorũ aptas
O cyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe uasta
A egæum rapias, nisi solers luxuria ante
S eductum moueat, quo deinde insane ruis? quo?
Q uid tibi uis? calido sub pectore mascula bilis
I ntumuit, quam non extinxerit urna cicutæ
T un' mare transilias? tibi torta canabe fulto
C œna sit in transtro? ueientanumq; rubellum
E xhalet uapida læsum pice sessilis obba?
Q uid petis, ut nummi, quos hic quincunce modesto
N utrieras, peragant auidos sudare deunces?
I ndulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Q uod uiuis, cinis, & manes, et fabula, fies.
V iue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor, inde ē.
E n quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo.
H uncine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
A ncipiti obsequio dominos alternus oberres,
N ec tu cum obstiteris semel, instantiq; negaris
P arere imperio, rumpi iam uincula dicas.
N am luctata canis nodum arripit, ast tamen illi
C um fugit a collo trahitur pars longa catenæ.
D aue cito hoc credas iubeo, finire dolores
P ræteritos meditor, crudum Chærestratus unguem
A brodens ait hæc, an siccis dedecus hostem

Cognatis, aurem patriam rumore sinistro
Limen ad obscoenum frangam, dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto.
Euge puer sapias diis depellentibus, agnam
Percute, sed censen' plorabit Daue relicta?
Nugaris. solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis, atque arctos rodere casses.
Nunc ferus, & uiolens, at si uocet, haud mora, dicas,
Quidnã igitur faciam? ne nunc cum accersor, et ultro
Supplicet, accedam. si totus, et integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quẽ quærimus, hic est.
Non in festuca lictor, quam iactat ineptus
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio. uigila, et cicer ingere large
Rixanti populo, nostra ut floralia, possint
Aprici meminisse senes. quid pulchrius? at cum
Hærodis uenere dies, unctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas, rubrumq; amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouoq; pericula rupto,
Tunc grandes galli, et cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaueris alli.
Dixeris hæc inter uaricosos centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te Basse sabino?
a Iam ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum,
Atque marem strepidum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc ligus ora
Intepet, hibernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides quintus pauone ex pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus et angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant horti peioribus, usque recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius. geminos horoscope uaro
Producis genio. solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, et granaria, fas est,
Emole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est.
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uota

Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe dei, iamq; obuia mergis
Costa ratis laceræ. nunc et de cespite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula. sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Tú ne bona incolumis minuas? sed bestius urget
Doctores graios, ita fit, postquam sapere urbi
Cũ pipere, et palmis uenit nostrũ, hoc maris expers
Fœnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris paulum, a turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est a Cæsare laurus
Insignem ob cladem germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
Essedaq;, ingentesq; locat Cæsonia rhenos
Dis igitur, genioq; ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco. quis uetat? aude.
Væ, nisi conniues, oleum, artocreasq; popello
Largior, an prohibes? dic clare. non audeo, inquis.
Exossatus ager iuxta est. age si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera uixit.
Déque auia nihilum superest, accedo bouillas
Cliuumq; ad Virbi, præsto mihi Manius hæres
Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicam, tamẽ adde etiã unũ,

Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis prope maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius. uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ. minui mihi, sed tibi totum est,
Quidquid id est, ubi sit fuge quærere, quod mihi quōdā
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquū ē? reliquū. nunc nunc īpensius unge,
Vnge puer caules. mihi festa luce coquatur
Vrtica, et fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa uago singultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci. iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies reddit in rugam. depinge ubi sistam
Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

Venetiis in ædibus Aldi. Mense Augusto. M. DI.

IN PROLOGO LEGE.

Heliconidasq;, Pallidamq; Pyrenen.
Melos unico l nō sine ratione īprimēdū curauimus,
quia non aliter producitur quam ἐλώρια apud Homerum, & μέλος apud eundem ratione immutabilis.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

20.f

